# Stenogrammid

## XIII Riigikogu, II Istungjärk, täiskogu korraline istung

## Neljapäev, 17.09.2015, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine
**1.** 10:05 Kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse täiendamise seaduse eelnõu (7 SE) esimene lugemine

### 10:00 Istungi rakendamine

**11:00 Aseesimees Jüri Ratas**
Head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu II istungjärgu 1. töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun, Olga Ivanova!

**11:00 Olga Ivanova**
Austatud kolleegid! Mul on üle anda arupärimine justiitsminister Urmas Reinsalule seoses narkosurmade suure arvuga Eestis. Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskus avaldas 2014. aastal Euroopa uimastiprobleemide aruande, milles Eesti paistis silma 2012. aasta rekordiliste arvudega, mis kajastavad otseselt üleannustest tingitud surmajuhtumeid ja kaudselt uimastitega seotud haigusi, õnnetusjuhtumeid, vägivalda ja suitsiide. Varasema uimastite kasutusega võrreldes on praegune olukord mitmetahulisem ja keerukam. Uutest psühhoaktiivsetest ainetest, nagu opioidid, mis on väga tugeva toimega fentanüülid, võib üleannuse saada juba esimesel korral. Tervise Arengu Instituudi teaduri Katri Abel-Ollo sõnul oli 2013. aastal üleannustest tingitud surmajuhtumite arv vähenenud kuni 120-ni, kuid tänavuse statistika kohaselt on kange toimega narkootikumi fentanüüli üleannustamise tagajärjel surnud 43 eestimaalast. Seoses sellega on meil justiitsministrile päris palju küsimusi, aga peamine on see, mida on ette võtnud meie narkopolitsei, et sääraseid surmasid Eestis enam ei oleks. Aitäh!

**11:00 Aseesimees Jüri Ratas**
Palun Riigikogu kõnetooli Martin Helme!

**11:00 Martin Helme**
Lugupeetud asespiiker! Lugupeetud kolleegid! Toon Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel Riigikogu ette Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis koosneb ainult ühest lühikesest paragrahvist. Nimelt soovime Riigikogu liikme staatuse seaduses kustutada § 30, mis on kuluhüvitiste paragrahv. Meie seisukoht on, et Riigikogu liikme palgast ja parteide riiklikust rahastamisest piisab, et katta ära Riigikogu liikmete suhtlus valijatega. Lisaks sellele on tegemist rahva õiglustunnet rängalt riivava praktikaga ja me ei leia, et seda peaks jätkama. Praegu kehtiva seaduse järgi hüvitatakse Riigikogu liikmele kuludokumentide alusel kuni 30% Riigikogu liikme ametipalgast ja see summa aastas kokku on umbes miljon eurot. Olukorras, kus valitsuskoalitsioon otsib katteallikaid valimislubaduste täitmiseks, pakub see miljon eurot kõige lihtsama lahenduse leida lisaraha kas lastetoetusteks või kas või sotsiaalmaksu langetamiseks. Loomulikult see ei kata kõiki vajadusi, aga see oleks väga hea signaal avalikkusele. Kuna sellega ei kaasne riigieelarvele mitte kulu, vaid tulu, siis mingisuguseid lisakatteallikaid näidata ei ole tarvis. Tänan!

**11:00 Aseesimees Jüri Ratas**

Head ametikaaslased! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu ja ühe arupärimise ning vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise. Nüüd viime läbi kohaloleku kontrolli.
Kohaloleku kontroll
Kohalolijaks registreerus 76 Riigikogu liiget, puudub 25.
Tänases päevakorras on ka üks täpsustus. Nimelt, tänase ainsa päevakorrapunkti arutelul teeb maaelukomisjoni nimel ettekande komisjoni liige Igor Gräzin.

---

## **1.** 10:05 Kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse täiendamise seaduse eelnõu (7 SE) esimene lugemine

**11:00 Aseesimees Jüri Ratas**
Läheme tänase päevakorra juurde. Esimene ja ainuke päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse täiendamise seaduse eelnõu nr 7 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Mihhail Stalnuhhini!

**11:00 Mihhail Stalnuhhin**
Lugupeetud härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kas te olete kunagi näinud, kuidas üks Riigikogu liige põlvitab siin tribüüni kõrval? Ma oletan, et mitte kunagi. Praegu see hakkab just toimuma. Ma tahan teile ühe palve esitada põlvili olles. Paraku on puldi mikrofon statsionaarne, aga teil on piisavalt kujutlusvõimet ning kujutage ette, et ma olen siin põlvili. Palve on selline: kinkige palun oma kolleegile, kellel on teiega võrdsed õigused, kümme minutit! Kuulake palun ära! Sest tavaliselt, kui opositsiooni esindaja esineb, üks pool saalist – praegu on siin kõik segamini – jookseb minema. Ja pärast hääletatakse eelnõu üle, millest ei ole mingit ettekujutust. Täna ma kümne minutiga üritan teile oma palvet selgitada. Aitäh, Valdo!
Lugupeetud kolleegid, teil on ees mõned kaardid. Palun vaadake neid! Esimene kaart annab ettekujutuse ühest väikesest tükist piirist Eesti idanaabriga. Punase joonega on märgitud Narva piir. Kui te kõrgemale vaatate, siis näete, et seal on Narva-Jõesuu. Kahe linna vahel on veidi üle kuue kilomeetri. Ja siin te näete valget laiku, kuhu on kirjutatud Kudruküla. Selle territoorium on viis ruutkilomeetrit suur. See territoorium, millest mina räägin, on neli ruutkilomeetrit. Seal asuvad pooled Narva aiandusühistud. Kõik ülejäänud moodustavad kokku sama suure territooriumi, neidki on umbes neli ruutkilomeetrit. Kui räägitakse kinnisvarast, siis tavaliselt siin Riigikogus tekib selline ettekujutus, et jutt on kümnetest hektaritest, mõnikord ruutkilomeetritest. Vaadake järgmist pilti, palun! Teie ees on Kudruküla. Kokku see kollasega värvitud territoorium on veidi üle viie ruutkilomeetri, nende aiandusühistute all on 4,2 ruutkilomeetrit ja seal asub 4500 kinnistut. Kokku on neid umbes 7000 kinnistut. Te näete, siin on sellised väikesed täpikesed – need on majad. Ja kui te nüüd arvutate, siis saate, et ühe maja all ja kõrval olev territoorium on alla kümne sajandiku.
Me räägime praegu sellest, et seda maad on võimalik osta Eesti Vabariigi kodanikul ja Euroopa Liidu kodanikul. Ja muidugi saavad seda osta juriidilised isikud. Nüüd vaadake jälle siia: siin kõrval on Narva. Narva territoorium on 84 ruutkilomeetrit, seal elab 62 000 inimest. Eesti kodanikud moodustavad neist 47%. Ja nendel ülejäänud 53%-l ei ole õigust osta kahe kilomeetri kaugusel oma linnast aiandusühistus maad. Nad ei ole Eesti kodanikud. Nad elavad siin kolmandat põlve, nad maksavad makse, neil on pikaajalised elamisload. Aga neil ei lubata seda teha. Ja ma veel kord kordan: juttu ei ole kümnetest hektaritest, juttu ei ole ruutkilomeetritest. Neil ei lubata osta kümmet sajandikku, millel on mingi väike ühekorruseline maja.
See küsimus on teie ees siin saalis 13. korda. Üks kord jõudis eelnõu kolmandale lugemisele, aga enne hääletamist keegi valitsuses äkki avastas, et oh sa jeerum, see ei ole meie eelnõu! Maaelukomisjon on asja arutanud ja hakanud toetama seadust, kuhu oleks lisatud säte, mis annaks pikaajalistele Eesti elanikele võimaluse osta need õnnetud kümme sajandikku.
Miks selle vastu on oldud? Oleme püüdnud välja selgitada. Aastate jooksul on küsitud Kaitseministeeriumi ja Siseministeeriumi käest, miks te ei poolda. Eelmise koosseisu ajal laekus Kaitseministeeriumilt aruanne, kus nad kinnitasid, et neil ei ole selle vastu mitte midagi. See muudatus ei piira riigi kaitsevõimet, ei sega neid absoluutselt mitte üheltki poolt. Kaitseministeeriumil pole seega

midagi vastu. Paluti analüüsi Siseministeeriumist. See dokument laekus komisjoni ja me arutasime seda. Me arutasime, miks ei saa inimene, kes on Eestis sündinud ning elab ja töötab siin, sealkandis väikest maatükki osta. Siseministeerium ei saanud seda põhjendada tänaste probleemidega. Ta rajas analüüsi kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse seletuskirjale variandi kohta, mis oli 20 aastat tagasi vastu võetud. Selle seletuskirja kohaselt, mis pidas silmas aega 20 aastat tagasi, eks ju, on riigikaitselised kitsendused vajalikud: 1) riigi sisejulgeolekut tagavate asutuste töö korraldamiseks; 2) riigi territoriaalse terviklikkuse säilitamiseks; 3) põhiseadusliku korra ja julgeoleku tagamiseks. See on püha lehm. Ütled need sõnad välja, ja inimesel lülitub aju välja.
Aga komisjonis üritati siiski üht-teist küsida, et palun selgitage näiteks, mida tähendab, et seda on vaja riigi sisejulgeolekut tagavate asutuste töö korraldamiseks. Ministeerium vastab: "Kitsenduse kaotamisel oleks võimalik kinnistut omandada igal soovijal, seega võiks tekkida olukord, kus kinnistu omandab välisriigist pärit füüsiline või juriidiline isik." Välisriigist pärit! No ei ole meie seaduses kirjas "välisriigist pärit". Selles muudatusettepanekus, selles seaduseelnõus on selgelt öeldud, ma loen teile ette: "Seda kitsendust ei kohaldata Eestis pikaajalise elaniku elamisloa alusel elava füüsilise isiku suhtes." Kes siin räägib sellest, et maad hakatakse seal müüma suvalistele välismaalastele! Me ju saame aru: ei ole seda. Kahjuks peab nentima, et inimesed, kes koostasid selle seletuskirja, ei lugenud seda seaduseelnõu. Hea küll, muud põhjust siin ei näidata.
Kui komisjonis aruteluks läks, siis öeldi enam-vähem sama, mis siin veel kirjas on: et kui tekivad sellised maaomanikud, siis nendega ei ole võimalik operatiivselt ühendust saada. Ja nüüd kujutame endale ette, on olemas Eesti kodanik, kellel on seal need kümme sajandikku maad ja ta ööpäev läbi istub ja ootab, millal temaga võtab ühendust Siseministeerium. Kas niiviisi nähakse seda pilti? Mida tähendab tänapäeva maailmas, et "ei ole võimalik ühendust saada"? Me oleme tõsised inimesed, kuidas ikkagi selline põhjendus tõsise asja puhul üldse võis kirja saada?
Punkt 2: riigi territoriaalse terviklikkuse säilitamiseks on seda vaja. Ma tuletan teile meelde, et riigi territoriaalse terviklikkuse säilitamisega tegeleb ja selle eest vastutab põhiliselt Kaitseministeerium, kellel ei ole mitte vähimatki selle seaduseelnõu vastu. Nad on sellega nõus. Vaatame siin seda põhjendust. Siseministeerium väidab: regulatsiooni ja selle seletuskirja ajaloolise tõlgendamise alusel võib eeldada – ajaloolise tõlgendamise alusel, praegu nad ei suuda midagi välja mõelda, nad tõlgendavad seda, mis oli 20 aastat tagasi! –, et seadusandja tahe võis olla välistada olukord, kus teatud piirkonnas, ennekõike piirialadel elavad isikud ohustavad riigi territoriaalset terviklikkust. Vaatame jälle seda kaarti. Vot see siin on Narva. Ja umbes 32 000 seal elavat inimest on need, kelle kohta Siseministeerium ütleb, et nemad võivad ohustada riigi territoriaalset terviklikkust. Aga nad võivad Narvas osta maja, korteri, suvalise kinnisvara. Seal mingit ohtu ei märgata. Aga kui tegemist on kümne sajandikuga veidi eemal ... Ma usun, et selles koosseisus ma tulen selle eelnõuga teie ette jälle uuesti, vahest oma kümme korda veel. Aga see üks kord ma selgitan seda teile vot niiviisi. See on naljakas, see on naeruväärt, see on täielik jama! Riigi territoriaalne terviklikkus sõltub sellest, et ühele tädi Maalile müüakse kümme sajandikku kuskil Gladiatoris, mingis seda nime kandvas aiandusühistus! Hullumaja!
Veel üks punkt. See punkt ütleb, et seda kitsendust on vaja põhiseadusliku korra ja julgeoleku tagamiseks. Ja selgitab see nn analüüs seda nii, et sarnaselt eelneva punktiga tuleb regulatsiooni ja seletuskirja ajaloolise tõlgendamise alusel eeldada, et seadusandja tahteks võis olla – me ei tea, mis oli 20 aastat tagasi, siin saalis minu teada on ainult üks inimene, kes suudaks sellele küsimusele vastata, ja teda praegu saalis ei ole – välistada olukord, kus teatud piirkonnas ja ennekõike piirialadel elavad isikud, kes võivad oma tegevusega ohustada põhiseaduslikku korda. Vaatame veel kord kaardile! Vaat siin, selles tsoonis, mis jääb Narva-Jõesuu poole, on aiandusühistu, mis on Narva territooriumi sees. Seal piirangut ei ole. Seal on kuus või seitse aiandusühistut ja need kõik asuvad Narva jõe kaldal, mitte niiviisi metsas nagu vaat see. See siin on kilomeetri kuni isegi nelja kilomeetri kaugusel jõest. Siin need asuvad jõe kaldal, aga need ei ohusta! Umbes 800 kinnistut, mis siin tsoonis on, ei ohusta põhiseaduslikku korda, aga ülejäänud ohustavad.
Teate, ma lubasin, et ma ei võta teilt rohkem kui kümme minutit, aga tahan teilt küsida: kui on arusaadav, et mõned tuhanded inimesed on Eesti riigile lojaalsed – minu silmis on lojaalne inimene see, kes ei riku seadust ja maksab makse –, aga kui nendega niiviisi käitutakse, siis kuidas seda nimetada? Ja kas me tahame, et see protsess jätkuks?
Kui oli arutelu maaelukomisjonis, siis esimese korraga ei saadud lõpuni, otsustati, et ootame ära siseministri. Siseminister tuli, kordas üle selle, mis ma teile praegu siin ette lugesin, ja siis läks hääletamiseks. Seis oli 5 : 5 : 1. Hea tava kohaselt oleks komisjoni esimees pidanud hääletusele panema

ettepaneku, nagu Siseministeeriumi aruandest tuleb, esimest lugemist mitte lõpetada. Aga kuna väga kogenud poliitik nägi, millised tujud on komisjonis, siis ta pani hääletusele hoopis teise ettepaneku: esimene lugemine lõpetada. Ja poolthäälteenamust ei olnud. Aga kui oleks käitutud vastavalt tavale ja hääletatud ettepanekut mitte lõpetada, oleks olnud sama seis 5 : 5 : 1 ja me praegu teiega räägiks sellest, et lõpetame esimese lugemise, moodustame võib-olla töörühma, kes käib kohapeal ära, ja las piirivalvurid või Siseministeerium selgitab, millised need ohud siis on.
Muuseas, eelmine nädal sai aiandusühistute komisjon kokku, ma rääkisin esimeestega, mõned on 10–15 aastat ametis olnud. Ükski ei mäleta, et nende poole oleks pöördunud kas piirivalve või mõni muu asutus mingi palvega, mis oleks seotud piiriga. Nende mälus ei olnud. Ja mitte keegi ei hakkagi sellele tegelikult vastu.
Nii et esiteks, komisjonis on juba selline seis olnud ja aegade jooksul on ka olnud niiviisi, et praktiliselt kõik toetavad seda muudatust. Aga siin saalis läheb hääletamiseks lahti. Te ju saate aru, et see ei ole maksusüsteemi muudatus, see ei ole põhimõtteline asi nagu suured poliitilised küsimused. Te ju saate aru, et see ei ole riigi aastaeelarve, mille hääletamisel peab raudselt hääletama nii, nagu fraktsioon sulle ütles. Kas tõesti ei ole riigikogulasel nii palju eneseaustust, et mingi pisikese otsuse langetamisel, mida on vaja selleks, et inimeste elukorda parandada, avaldada kas oma arvamust või näidata oma käitumisega, näiteks mittehääletamisega, et tegelikult peaks asja uurima.
Lugupeetud kolleegid! Mind on ennast tõsiselt ära tüüdanud siin selle eelnõuga käimine, aga Kartaago peab saama hävitatud. Minu jaoks on see lakmuspaber, mis näitab, kuidas te suhtute oma kaasmaalastesse. Kuluaarides on mulle selgelt öeldud, et kui sina poleks selle algatuse eesotsas ja kui tegemist poleks Narvaga ja venelastega, siis oleks see küsimus ammu lahendatud, juba kümme aastat tagasi. Kas nähes seda lainet, mis tuleb Aafrikast ja Lähis-Idast, te tõesti ei soovi kodanikurahu omaenda riigis? Palun mõelge! Ma selgitasin teile olukorda: Kaitseministeerium toetab seda eelnõu, ei ole sellele vastu, ei näe mingit probleemi. Siseministeerium ei leia argumente ja otsib tuge otsusest, mis on tehtud 20 aastat tagasi. Ja kui küsitakse, et tooge konkreetne näide, ei oska nad mitte midagi öelda. Laske see esimesel lugemisel läbi! Käime kohapeal ära ja räägime inimestega! Uurige seda olukorda! Aga selleks on vaja, et täna saaks vastu võetud normaalne otsus, mitte puhtpoliitiline. Aitäh!

**11:00 Aseesimees Jüri Ratas**
Aitäh! Teile on ka küsimusi. Rein Ratas, palun!

**11:00 Rein Ratas**
Tänan! Hea ettekandja! Milline Eestis pikaajalise elaniku elamisloaga elav inimene võiks suure tõenäosusega Eestit rohkem hoida ja armastada? Kas see, kes siin elab ja töötab, kuid ei oma kinnisvara, või see, kes siin elab ja töötab ning omab kinnisvara kuni 0,2 hektarit? Olen rääkinud.

**11:00 Mihhail Stalnuhhin**
Aitäh, kolleeg! Ma ütleks, et see on retooriline küsimus, eks ju. Me oleme pragmaatilised inimesed ja saame aru, milline. See, kellel on kinnisvara, see, kellel on ankur, mis teda kinni hoiab. Hea küsimus, millele vastus on vot selline lühike.

**11:00 Aseesimees Jüri Ratas**
Jaak Madison, palun!

**11:00 Jaak Madison**
Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud ettekandja! Seaduseelnõus on väga täpselt ära märgitud, et see puudutab umbes 180 000 inimest, kes elavad siin pikaajalise elamisloaga. Kui paljud nendest 180 000 inimesest on Venemaa Föderatsiooni kodanikud?

**11:00 Mihhail Stalnuhhin**
Välisriigid hoiavad reeglina oma kodanike arvu saladuses, nii et see on hinnangu küsimus. Meie ametnikud väidavad, et Venemaa Föderatsiooni kodanikke on Eestis iga aastaga vähem ja praegu on neid 90 000 ja 95 000 vahel. Vene saatkond aga räägib 110 000 – 120 000-st. Õige arv on kuskil vahepeal. Täpselt ei oska keegi öelda, sest saatkonnad sellist infot lihtsalt ei anna.

**11:00 Aseesimees Jüri Ratas**
Toomas Vitsut, palun!

**11:00 Toomas Vitsut**
Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Täitevvõimu funktsioon on üldiselt lahendada erinevaid küsimusi riigis. Selle eelnõu puhul on Siseministeerium leidnud hulga argumente, miks seda seadusparandust teha ja seda küsimust lahendada ei saa. Kas nendest Siseministeeriumi seisukohtadest kumab läbi mingisugune hoiak või on nendes ettepanekutes ka mingisugune ratsionaalne osa, kuidas seda küsimust lahendada?

**11:00 Mihhail Stalnuhhin**
Alati leitakse mingi ettekääne, et kuidagi seda probleemi ülal hoida. Antud juhul räägib minister – üks minister umbes kümnest ministrist, kellega ma olen sellel teemal rääkinud – sellest, et talvel nad koostavad piirivalve kontseptsiooni ja sellest lähtuvad piirivalve ja aiandusühistud. Ma arvan, et kolleeg Gräzin kindlasti jutustab sellest. Aga kas Eesti riik ongi riik, kus piiri valvamine sõltub aiandusühistutest? Te tahate selle asja täiesti ebanormaalseks muuta. Ei ole ju nii! See on omaette küsimus. Jah, põhiline ettekääne oli, et ärge võtke seadust vastu, me tuleme selle uue strateegiaga ja küll siis vaatame seda asja. Ma olen seda laulu kuulnud juba oma 15 aastat. Ja on selgemast selgem, et poole aasta pärast meil on võib-olla teine minister, võib-olla kolmas või neljas juba sellel postil alates praegusest hetkest, ja siis mõeldakse jälle midagi välja. See on majanduslik küsimus, aga see on ka eetika ja moraali küsimus, kas te tunnistate neid inimesi, kes Narvas elavad, oma kaasmaalasteks või nad on teie jaoks vaenlased. Mina püstitaksin küsimuse niiviisi.

**11:00 Aseesimees Jüri Ratas**
Martin Repinski, palun!

**11:00 Martin Repinski**
Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Ma lihtsalt tahan tuua näite sellest, et praegusel momendil seda maad ei saa osta eraisikud, kes on Eestis võib-olla kogu oma elu elanud. Paljud neist on Eestis sündinud. Samas võib Moskvas elav ärimees Eestis luua firma ja osta kas või kõik need maatükid ja kasutada neid nii, nagu ta tahab. Eriti hämmastav on vaadata seda, mis toimub praegu põllumajanduses. Välismaa investorid – mujalt Euroopast, Venemaalt, Hiinast – ostavad Eestis põllumaad kokku ja mitte pisikeste tükkidena. Nad ostavad sadu hektareid ja mitte keegi nendele midagi ei ütle. Aga kui meil kohalik inimene tahab lapikese osta, siis ta ei saa. Kas see on normaalne?

**11:00 Mihhail Stalnuhhin**
Aitäh! Ma jätsin selle teema välja. Ma lubasin, et räägin kümme minutit, aga niigi läksin üle. Ent arutame siis seda teemat. Kas keegi on huvi tundnud, kui suure osa Eestist on ära ostnud välismaalased – nii füüsilised kui ka juriidilised isikud? See on tohutu territoorium. Muuseas, olgu tegu piiriäärse alaga või mitte, juriidiline isik võib selle suvalisel hetkel ära osta. Kui te lähete internetti ja vaatate firmasid, kes seda teenust osutavad, siis näete, et ärimees saab luua firma temale vajalikel eesmärkidel ühe päeva jooksul. Me oleme väga progressiivsed, meil Eestis käib see superhästi ja mitte kedagi ei huvita, kes see asutaja on, kust ta on tulnud ja kust on pärit tema raha. Ta tuleb ja ostab maad kokku. Nii palju, kui raha on, nii palju ostab. Siin probleemi ei ole. Vaat sellega peaks probleem olema. Sellega, et Eesti territoorium läheb välismaalaste kätte. Mina räägin nendest inimestest, kes elavad Eestis pikaajalise elamisloa alusel. Ärge unustage seda! Suvaline inimene, kelle tausta ei tunta, kes on kurat teab kes – no tuletage meelde kas või seda elamislubade skandaali, kui lõpuks selgus, et nimekirjas oli ka kaks maffiabossi. Keegi ei uurinud tausta. Ja siis, kui firma moodustatakse, ju ka ei uurita mitte midagi. Raha on – kõik on korras. Sul on õigus, kolleeg. Nii see on. Suvaline isik võib pool Eestit ära osta, talle ei öelda sõnagi. Kui aga keegi tahab aiandusühistult füüsilise isikuna osta kümme sajandikku, siis see on keelatud.

**11:00 Aseesimees Jüri Ratas**
Jüri Jaanson, palun!

**11:00 Jüri Jaanson**
Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja! Minu huvi on selline. Te olete praegu selle kaitsekõne üles ehitanud Narva-Jõesuu Kudruküla linnaosa ja Narva vastuolu peale. Aga kas Eestis või õigemini seal idapiiri ääres on ka muid piirkondi, mida te probleemseteks peate? Kas seal kuskil mujal on ka neid julgeolekupoliitilisi probleeme?

**11:00 Mihhail Stalnuhhin**
Aitäh, Jüri! Milleks ma neid kaarte tegin? Ma nägin ette, et tulevad sellised küsimused. Vaata veel kord, siin on materjal, mis illustreerib. 1960. aastatel, Hruštšovi ajal, hakati suurettevõtetele maad andma, aga kuna igaüks, kellel oli rohkem kui kuus sajandikku, oli kulak, siis antigi töötajatele kuus sajandikku. Hiljem tuli leevendus, anti kaheksa sajandikku, siis aga hakati täitsa laiutama, anti kümme ja kaksteist sajandikku. Vot sellised aiandusühistud selliste tibatillukeste maatükkidega on seal. Kunagi olid ju suured ettevõtted ja nii need krundid vanast ajast ongi. Ettevõtteid enam ei ole. Ei ole Kreenholmi Manufaktuuri, mille töötajad said seal maad, ei ole enam ammu tehast Baltijets, aga need inimesed on jäänud ja need sajandikud on jäänud. Need on seal, kus on olnud need hiigelsuured ettevõtted. Kui sa vaatad Eesti piiri, siis ainult Ida-Virumaal on need vot sellisel kujul, rohkem mitte kuskil. Teine asi. Ma pööran su tähelepanu sellele, et seaduseelnõus ei kohaldata seda piirangut Eestis pikaajalise elaniku elamisloa alusel elava füüsilise isiku suhtes, kes omandab kuni 0,2 hektari suuruse kinnisasja. Julgelt võib teha 0,1 hektarit ehk kümme sajandikku, siin on 20 sajandikku pandud, et äkki tuleb keegi, kellel on 10,5 sajandikku, ja hakka jälle probleemi lahendama. Ma ei tea, et kuskil Eestis oleksid talud, kus oleks maad 0,2 hektarit. Tavaliselt on 20 hektarit ja teinekord 200 hektarit. Võib-olla kuskil piiril on sellised objektid, aga need ei lähe selle seaduse alla mitte mingil juhul, sest nad on palju suuremad.
Kuskil mujal kui meil Ida-Virumaal sellist probleemi ei ole. Me oleme seda uurinud. Ka piiritsoonis ei ole mitte kusagil, kui sa seda silmas pidasid. Aga aitäh, et sa piiritsooni kohta küsisid, ma pean seda nüüd kommenteerima. Minister rääkis meil komisjonis piiritsoonist kui 10 meetrit kuni 10 kilomeetrit laiast ribast. Kuulge, kas 10 meetril ja 10 kilomeetril on vahe? Kui me räägime piiritsoonist, siis tuleb silmas pidada, et Kudrukülal näiteks on piirini vähemalt kilomeeter, mingi 800 meetrit kindlasti. Kõik teised on veel kaugemal.

**11:00 Aseesimees Jüri Ratas**
Peeter Ernits, palun!

**11:00 Peeter Ernits**
Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma küsin, kas see on ainult Kudruküla seadus. Sa oled pannud siia seletuskirja terve hulga omavalitsusi, kelle hulka kuuluvad ka Illuka vald ja Misso vald jt. Kas see on eelkõige Kudruküla seadus ja puudutab seda õnnetut aianduskooperatiivi või on selliseid probleeme ka mujal? Kas see puudutab ka muid piirkondi?

**11:00 Mihhail Stalnuhhin**
Aitäh, Peeter! Kui ma palju aastaid tagasi esimest korda siia tulin ja kirjutasin üsna palju igasuguseid kirju ning arupärimisi – siis oli palju rohkem suhtlust ministrite ja kantslerite ja teistega –, siis üks hea kolleeg, Tartu Ülikooli professor selgitas mulle, et kui sa kirjutad suurele inimesele midagi, millest ta peab aru saama, siis sinu tekst ja kõik mõtted peavad mahtuma poolele leheküljele. Sest kui tekst on pikem, siis sind ohustavad kaks faktorit. Üks on see, et ta ei viitsi lõpuni lugeda, ja teine on see, et ta ei saa aru. Tähendab, ma ei alaväärista siin saalis istuvaid inimesi, aga saage aru: selleks et probleemi mõista, piisab Kudrukülast. Ülejäänud maatükid, millega see probleem on, on märksa väiksemad ja neid on neli. Nad kõik koos on umbes sama suured kui see üks siin kokku. See puudutab ka teisi omavalitsusi ja eelnõu seletuskirjas on need ära märgitud. Kuidas me saame nad välja jätta ja teha seadust Narva aiandusühistute jaoks? Me teeme seadust ikka terve Eesti jaoks. Aga siin tuleb meelde tuletada vastust, mille ma Jürile andsin. Seal ei ole selliseid maalappe, nagu eelnõus märgitud 0,2 hektarit. Nii et me räägime kõigist seaduseelnõuga seotud omavalitsustest, aga teame väga hästi, et probleem on ainult idapiiri selles osas, kus on Narva.

**11:00 Aseesimees Jüri Ratas**

Martin Kukk, palun!

**11:00 Martin Kukk**
Aitäh! Te oma eelnõu seletuskirjas juhite tähelepanu ühele vastuolule. See on, et füüsilistele isikutele on seatud piirang ja juriidilistele isikutele mitte. See justkui tähendab, et inimesed, kes seal neid tehinguid teha tahavad, teoreetiliselt saaksid neid teha, omandades krundid juriidilise isiku kaudu. Aga minu küsimus on selline: kas te toetaksite ettepanekut seada täiendavaid piiranguid ka juriidilistele isikutele, mis selle vastuolu, millele te viitate seletuskirjas, ära kaotaks?

**11:00 Mihhail Stalnuhhin**
Aitäh! Väga hea küsimus, muuseas. Mina ei saa aru sellest olukorrast, millest ma rääkisin Martin Repinski küsimusele vastates. Ma ei saa aru, miks juriidiline isik, kes on eile moodustatud – suvaline, täiesti suvaline! –, saab Eestis suvalist maad suvalises ulatuses osta. Mina sellest aru ei saa. Ma toetan teid selles mõttes, et kindlasti peab riik selle poliitika läbi mõtlema. Me ei saa oma territooriumi lihtsalt maha müüa. Asi lõpeb sellega, et ei ole Eesti elanikule kuuluvat maatükki, kuhu jalga panna.
Aga nüüd küsimuse esimene pool. Ega see nii kergesti ei läheks. No hea küll, las jutt olla tädi Maalist – kõik saavad aru, kellest ma räägin. Tädi Maali, kes on Eestis sündinud ja eluaeg Kreenholmis töötanud, läks kümme aastat tagasi pensionile. Äkki otsustab ta omandada kinnisvara ehk kümme sajandikku aiandusühistus Gamma, kus on tühje maatükke. 30% nendest kruntidest on tegelikult tühjad. Läheb ostma ja talle öeldakse: sa ei saa seda! Sa oled siin sündinud, elanud, makse maksnud ja nii edasi, aga noh, vastavalt seadusele sa ei saa seda. Aga sina, tädi Maali, võid moodustada osaühingu või aktsiaseltsi ja selle kaudu maatüki osta. Vaat niisugune soovitus. See on umbes sama, nagu Marie Antoinette kunagi küsis, miks see rahvas meil mässab. Mässab, sest rahval ei ole leiba. Aga miks nad ei söö kooke? Söögu kooke! See on umbes samasugune soovitus. Ma väga vabandan, aga tavainimene ei kujuta ette, kuidas käib see osaühingu moodustamine. Milleks tal seda vaja on, kui ta Narvas saab korteri või maja osta täiesti rahulikult, aga neli kilomeetrit eemal väikest maatükki ei saa.

**11:00 Aseesimees Jüri Ratas**
Tarmo Tamm, palun!

**11:00 Tarmo Tamm**
Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma tänan väga sisuka ja põhjaliku ettekande eest! Ma ei tea, kas tõesti jäi kellelgi veel asi selgusetuks. Aga ma küsin sellist asja: kuidas saab Kudrukülast lähtuv oht riigile olla suurem kui Narva linnast lähtuv oht? Need paigad asuvad mõlemad piiri ääres, paar kilomeetrit ainult vahet. Kuidas siis, kui linnast välja lähed, läheb oht kohe kordades suuremaks? Millega see seotud on? Ühed õigused on Narva linnas, teised õigused on Kudrukülas. Ma võib-olla soovitangi moodustada äriühingu. Selle kaudu saab kõik kulud katta – katuse remont, käibemaks jne. Las nad teevad äriühingu. Võib-olla keegi soovitaks neil seda teha.

**11:00 Mihhail Stalnuhhin**
Ärgem fantaseerigem! Selline tegevus ei toida mitte kunagi ära. Siin on pisitillukesed maatükikesed. Praegu maksab meil aiandusühistus üks kinnistu 2000–6000 eurot. 6000 eurot on selline, kus on juba korralik maja. See ei tasu absoluutselt ära. Mis puutub sellesse, et meil on vaat niiviisi erinevad olukorrad – üks on Narva linnas ja teine tema linnaosas –, siis ma lugesin ette Siseministeeriumi arvamuse. Siseministeerium ei suuda seda ära põhjendada, selle asemel ta hakkab tõlgendama dokumenti, mis koostati 20 aastat tagasi. Teate, mida see mulle meelde tuletab? Võib-olla on siin saalis ajaloohuvilisi, kes teavad, kes on Institoris ja Sprenger – need kaks dominikaanlast, kes kirjutasid 1487. aastal fantastilise raamatu "Malleus maleficarum". Ma loen seda igal aastal üle, mõnulen lihtsalt. Seal nad selgitavad, kes on nõiad, kuidas neid otsida ja mida nendega teha ning kuidas neid kohtuistungeid läbi viidi. See on fantastiliselt huvitav. Nad kinnitasid näiteks, et naised on rohkem nõiad, sellepärast, et sõna *femina,* ladina keeles naine, koosneb kahest osast, millest üks tähendab "usk" ja teine "vähem". Neil on vähem usku. Kui ma teile meil praegu jutuks olevad põhjendused ette loen, siis see on ju nagu Institorise ja Sprengeri loodud teos. No ei suuda praegu keegi selgitada, aga põletatakse. Mida siin teha saab?

**11:01 Aseesimees Jüri Ratas**
Valeri Korb, palun!

**11:01 Valeri Korb**
Aitäh! Hea kolleeg! Rohkem kui 20 aastat on Ida-Virumaal päris palju räägitud integreerimisprotsessist. Sina kasutasid sõna "lojaalsus". Ma küsin sinu käest: mida sinu arvates mõtlevad riigi integreerimispoliitikast need 7000 inimest koos oma peredega, kes nagu omavad ja ei oma ka seda väikest maalappi?

**11:01 Mihhail Stalnuhhin**
Lugupeetud kolleegid, integreerimise ja tegelikult ka lojaalsuse teema ma lükkaks kohe eemale. Me räägime puhtmajanduslikust probleemist. Kujutage ette, et te olete aiandusühistus, mingis Gammas või Kasekeses või Tervises, ja teid räägiti pehmeks ning valiti selle esimeheks. Te peate maksma igasuguseid makse sinna-tänna. Millega teil on tegemist? Teil on 100 kinnistut, nendest 30 seisab tühjalt ja 30 valdajad ei maksa mitte midagi, sest neil ei ole millestki maksta. Sa ütled neile: müüge maha! Las tuleb inimene, kes tahab siin aiandusühistus tööd teha ja maksta ka ühistu makse. Nemad ütlevad: need Eesti kodanikud, kes tahtsid osta, ostsid juba ammu. See turg on olemas, vajadus on olemas, aga inimesed ei saa osta. Nii et ma ei räägiks siin integratsioonist. See on lihtsalt üks järjekordne probleem, millega on tegelikult juba harjutud. Aga ma näen neid protsesse, kuidas kohalik omavalitsus doteerib aiandusühistuid, ehitab, remondib teid ja elektriliine jne. Ma saan aru, et aiandusühistud saaksid sellest palju rohkem osa võtta, aga nad on vaesed kui kirikurotid, sest väga suur osa maast on maha jäetud. Seda ei ole võimalik maha müüa. Ei ole justkui ostjaid, kuigi nad on sealsamas kõrval olemas. Neil lihtsalt on keelatud seda maad osta. See on majanduslik probleem.

**11:01 Aseesimees Jüri Ratas**
Meelis Mälberg, palun!

**11:01 Meelis Mälberg**
Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Milline oleks selle seaduseelnõu valguses teie sõnum setudele, Eesti Vabariigi kodanikele, kelle maad on teisel pool kontrolljoont ja kes ei saa neid kasutada?

**11:01 Mihhail Stalnuhhin**
Ma pean teile meelde tuletama, et Eesti Vabariik on jaotatud mitmeks valimispiirkonnaks. Setudel on oma valimispiirkond, kus valitakse täpselt samuti Riigikogu liikmeid, nagu valiti näiteks mind. Ma ei tea täpselt, kes siin saalis on sealt valitud, aga selle probleemiga, et setudele tehakse liiga, peaks eelkõige tema tegelema ja siin puldis sellest rääkima. See ei ole teema, kus annab otsida võrdlusi teiste piirkondadega. Sellel, millest teie räägite, ei ole minu tõstatatud teemaga absoluutselt midagi ühist. See on sama kui kurtmine, et ei tea, mida tahaks – kas torti või heeringat. Antud juhul üks asi on tort, teine on heeringas. Kokku ei klapi need mitte kuidagi.

**11:01 Aseesimees Jüri Ratas**
Henn Põlluaas, palun!

**11:01 Henn Põlluaas**
Aitäh, härra eesistuja! Hea sõnavõtja! Tegelikult ei ole piirialadel maa müügi keelus mitte midagi erakordset, see on täiesti tavapraktika. Soomes arutatakse täiesti tõsiselt, kas mitte laiendada maamüügikeeldu kõikidele kolmandatest riikidest pärit inimestele ja tõtt-öelda tuleks sedasama arutada ka Eestis. Te väidate, et need protsessid ja maamüügikeeld ei ole seotud Venemaaga, aga tegelikult on küll. Venemaa on kehtestanud keelu, et lähemal kui 30 kilomeetrit piirini ei tohi välismaalased kinnisvara omandada. Kui te räägite inimestest, kes on siin sündinud, kelle esivanemad on siin põlvi elanud ja kes on ennast Eestiga sidunud, miks ei taha nemad ise teha esimest sammu ja võtta endale Eesti kodakondsus? Siis ei oleks neid piiranguid. See on eetika küsimus.

**11:01 Mihhail Stalnuhhin**

Oi, Henn, sa praegu avasid sellise huvitava teema, millest siin saaks järgmise päeva hommikuni rääkida. Ma jutustaks sulle, kuidas on muutunud keelenõuded kodakondsuse taotlejatele. 1990. aastate alguses suutsid suvalised pensionärid eesti keele ära õppida nii, et said eksami tehtud. Narva keelekeskus, kus ma siis töötasin, korraldas linna kulul kursusi, kus osales 3600 Narva pensionäri. Absoluutne enamus neist saavutas hea tulemuse. Praegu on nõuded läinud iga aastaga rangemaks. Samas me räägime praegu sellisest inimesest, kellel ei ole reeglina isegi keskharidust ja kes on ammu kaotanud võime õppida. Ma loodan, et keegi siin saalis ei väida midagi nii rumalat, et 60- või 70-aastane inimene on õppimisvõimelt võrdväärne 17-aastasega. Väga paljud on üritanud seda eksamit teha, aga neil ei ole see õnnestunud. Vaadates teisi, kes õpivad eesti keelt, lausa hullumeelselt õpivad, aga ei saa eksamitest mitte kuidagi läbi, jätavad paljud asja sinnapaika.
Punkt kaks. Mida peavad tegema inimesed, kellel on sidemeid teisel pool piiri? Näiteks kuni 1960. aastateni ei olnud Narval oma kalmistut ja kõik narvakad, kes tol ajal surid, maeti Vene poole peale Ivangorodi. Ja kui sul pere on elanud juba kümneid aastaid Narva kandis, siis on kindlasti keegi ka seal kalmistul. Ka minu abikaasa sugulastel on seal selline koht, kus peaks käima. Ja siis tehakse puhtpragmaatiline valik, kuidas on kergem elu korraldada. Alguses sa rääkisid ühest asjast: ei tohi müüa maad välismaalt tulijatele. Ma veel kord kordan, need ei ole välismaalt tulijad. Need on inimesed, kellel on pikaajaline elamisluba, need on inimesed, kes on siin elanud kogu elu. Nende hulgas on 1–2% neid, kes on uustulnukad. Neid on tohutult vähe ja enamasti nad ei ole üldse mitte Venemaalt.
Ja kolmas asi. Ma teadsin, et asi lõpeb sellega, et keegi hakkab võrdlema Venemaaga. Kolleegid, me ei ole Riigiduuma liikmed. Las nemad lahendavad oma piiritsooni probleeme ja kehtestavad igasuguseid piiranguid. Meie peame mõtlema oma inimestele. Henn, ma austan sind väga, aga kas ma sain õigesti aru, et me maksame kätte Narvas elavatele kaasmaalastele selle eest, mida teeb Venemaa oma territooriumil? Kas sa tahad seda öelda? Ei taha? Aga milles siis oli mõte? Mõte oli ju enam-vähem selline, et vaadake, mida Venemaa teeb, teeme siis meie ka niiviisi.
Mis puutub Soomesse, siis ma olen sellest lugenud, aga seal on jutt inimestest, kes praegu sinna elama on läinud. Nende piirangud ei puuduta inimesi, kes on Soomes pikka aega elanud. Ja nagu ma ütlesin, see probleem, miks inimestel ei ole Eesti kodakondsust, on suures osas keeleeksami probleem ja see on täiesti eraldi teema. See on väga huvitav ja ma tahaks seda mõne teise arutelu raames väga arutada.

**11:01 Aseesimees Jüri Ratas**
Martin Helme, palun!

**11:01 Martin Helme**
Aitäh, härra asespiiker! Hea Mihkel! Meil ilmselt on väga erinevad mured. Üks mure on nendel inimestel, kes on eelnõu esitanud, ja teine mure on nendel inimestel, kes seda eelnõu ei toeta. Meil on praegu väga tõsine debatt immigratsiooni üle Kolmandast Maailmast. Samas me kõik teame, et Eesti rändesaldo suhetes Venemaa ja SRÜ-ga on olnud vähemalt terve selle sajandi ja tegelikult veelgi kauem väga suures osas plussis ehk siis sealt on Eestisse tulnud rohkem inimesi, kui on Eestist sinna läinud. On ka teada, et inimesed, kes on Eestis omandanud kinnisvara, saavad kergemini ja kiiremini Eesti elamis- ja tööloa. Kas see ei tähenda suurt riski? Vähemalt mind paneb muretsema oht, et peale seda seadusmuudatust hoogustub veelgi ränne Venemaalt ja mujalt SRÜ-st, mis minu meelest küll Eestile kasulik ei ole.

**11:01 Mihhail Stalnuhhin**
Martin, kogu austusega, aga sul on vale informatsioon. Viimastel aastatel sõidab Venemaale ära palju rohkem inimesi, kui sealt meile tuleb. Üks näide on Ust-Luga sadam. Kõik algas sellest, et 2007. aasta aprillis algas seal energiline töö sadama ehitamiseks. Ehitajaid jäi puudu ja mitmed Eesti firmad hakkasid sinna töölisi tööle värbama. Need inimesed hakkasid seal tööl käima ja vähehaaval jäidki sinna. Seal ehitatakse täiesti uut linna. See on ainult üks punkt.
Jaanilinna territooriumil on Hyundai tehas, kus töötab umbes 200 narvakat. Ja iga päev niiviisi üle piiri käia – noh, see on üsna masendav. Nii et selgi põhjusel lahkutakse. Pluss on veel üks oht, mille eest ma hoiatan otse ja selgelt. See on põgenikelaine. Mina isiklikult arvan, et meile saabub sellel ja järgmisel aastal 4000–6000 pagulast Lähis-Idast ja Aafrikast. Mul on Rootsis ja Taanis palju tuttavaid, kes on oma arvamuse selle kohta välja öelnud. Seal tekitatakse selline olukord, et uued tulijad, pagulased, saadetakse kuskile rajooni, kust kohalik kontingent lihtsalt põgeneb. Tavaliselt nad lähevad sinna, kus

on odavam. Kes elavad praegu nendes rajoonides? Seal elavad migrandid, kes on tulnud viimase 20–30 aasta jooksul. Kes need on? Vaat siin on sulle vastus. Nii et mina arvan, et Eesti järeldus on selline. Kui tuleb see pagulastelaine, siis intensiivistub migratsioon Eestist Venemaale. Ära lähevad inimesed, kes leiavad seal tööd, ja need on tavaliselt tublid töölisklassi esindajad, head meistrid.
Tulles aga küsimuse juurde tagasi, kinnitan, et migratsioonilaine on praegu suurem Venemaa poole, mitte Eesti poole. Ja meie otsustada on ka see, kas need, kes tulevad kui pagulased, saavad õiguse kinnisvara omandada, ja mitte ainult piiritsoonis, vaid ka mujal Eestis. Seegi on meie otsustada.

**11:01 Aseesimees Jüri Ratas**
Jaak Madisson, palun!

**11:01 Jaak Madison**
Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud härra Stalnuhhin! Te mainisite oma kõnes väga õigesti, et Eestis on eri andmetel kuni 120 000 Venemaa Föderatsiooni kodanikku. Samuti te rõhusite lojaalsusele – et need inimesed on lojaalsed, kes elavad siin ja maksavad makse. Minu arusaam lojaalsusest on natuke teine. Maksude maksmine on paratamatus, neid võtab riik niikuinii kõigilt. Eestis elamine on ka paratamatus. Lojaalsuse defineerimine on väga keeruline, need mõõdupuud on eri inimeste jaoks väga erinevad. Mis te arvate, kas need kuni 120 000 inimest ehk kuni kaks kolmandikku mittekodanikest, kes omavad Venemaa Föderatsiooni passi ega ole soovinud Eesti kodanikuks saada ja keeleõpet läbida, on piisavalt lojaalsed, et näiteks kriisiolukorras olla Eesti poolel ja valmis kas või Eesti eest surema? Mis te sellest arvate?

**11:01 Mihhail Stalnuhhin**
Jaak, mulle räägiti hiljuti eestlaste kolooniast Hispaanias. Meie ettevõtjad olevat kuskil ilusas kohas ehitanud terve asula, kus nad elavad, ja korra aastas käivad vaatamas oma äri siin Eestis. Kas nad on sinu arvates patrioodid või ei ole? Kas inimesel on õigus valida, kus ta elab? Ei ole. Sa rääkisid passist. Hea küll! Ma tunnen vähe huvi selliste süžeede vastu, aga enam-vähem mäletan, et viimase kahe aasta jooksul on kapo sees avastatud kaks spiooni ja üks korruptant. Jaak, kas sa tahad mulle väita, et neil olid Venemaa Föderatsiooni passid? (Sumin saalis. Juhataja helistab kella.)

**11:01 Aseesimees Jüri Ratas**
Repliigi võimalust praegu ei ole.

**11:01 Mihhail Stalnuhhin**
Neil olid Eesti kodaniku passid. Inimesed, kes viimastes skandaalides on kõrgetel kohtadel altkäemaksu võtnud – kes nad on? Võõra riigi esindajad? Vene passiga? Ma püüan sulle kui noorele inimesele selgitada, et see, kas inimene on hea või halb, ei sõltu tema passi värvist. Eesti passiga jalutab ringi piisavalt selliseid eestlasi, keda sa ei tahaks Eestis üldse näha vabaduses. Sa tahaksid, et nad kuskil kongis istuksid. Ja siin Eestis on neid Vene passiga inimesi, kes töötavad MTÜ-des, kes tegelevad narkomaanide raviga, kes tegelevad Narva linna taastamisega näiteks kuskil arheoloogiaseltsis. Minu silmis maksab ainult see, milline on inimene, mitte see, mis värvi tema pass on. Välja arvatud valimised – Riigikogu valimistel muidugi Eesti kodaniku hind tõuseb. Aga see oli nali ja naljaks jäägu. Ei ole vahet, mis värvi on pass. Tähtis on see, milline on inimene.
Ning, Jaak, ma pööran sinu tähelepanu veel mõnele faktile. Kindlasti sa vaatad rahvusvahelisi uudiseid. Kas sa oled näinud, mis toimub Saksamaal suurtes linnades, nendes rajoonides Hamburgis või Münchenis, kus elavad türklased? Kas sa oled näinud, kuidas araablased Pariisis autosid põletavad? Sel aastal on neil hea saavutus, 1200 millegagi autot, eelmine aasta oli 1500 millegagi. Kas sa annad endale aru, et need inimesed on Saksamaa kodanikud ja Prantsusmaa kodanikud? Aga see ei maksa mitte midagi. Tegemist on meie endi loodud müüdiga, et see, et inimesel on mingi kindel pass, teebki temast patrioodi või lojaalse inimese. Ei ole nii.
Lõpetuseks. Mul on üks hea tuttav. Ta oli nõukogude ajal lihtne töömees Baltijetsi tehases, pärast töötas meistrina ja tegeles alluvatega individuaalselt. Ma armastan temaga rääkida, sest ta on intelligentne inimene – väga palju teab, aga ei anna mingeid jõledaid hinnanguid. Temaga on hea vestelda, tõesti intelligentne inimene. Ükskord kunagi ammu ma küsisin tema käest, miks ta ei ole Eesti kodanik. Ta

ütles, et võiks ju kodakondsuse võtta, aga kunagi oli niiviisi, et Eesti Kongress, mäletate, jagas neid rohelisi ja siniseid kaarte. Ja tema siis nägi, kes said nende kaartide alusel kodakondsuse. Kuna ta oli tollal demokraat ja nägi, kuidas juhtivad parteilased salaja käisid ja registreerisid ennast Eesti Kongressis ja võtsid välja kas sinise või rohelise kaardi, mis andis õiguse kodakondsuse saamiseks, siis oli kõik. Tema ei tahtnud kodakondsust võtta, kui need inimesed niiviisi said, tema jaoks oli küsimus lahendatud. Ta jääbki kodakondsuseta inimeseks. Umbes nõnda. Hea, et mul see meelde tuli. Iga kord, kui sa hakkad rääkima inimeste lojaalsusest, tuleta palun meelde, et raskel ajal Eesti Kongress pakkus Eesti kodakondsust kõigile ja nii sai selle 35 000 inimest, kelle päritolu ei uuritud, nende tööd KGB-s või kuskil parteiorganites ei uuritud, tausta ei uuritud. Lihtsalt anti, sest oli vaja liitlasi.
Ja nüüd, Jaak, on Eestil ees väga rasked ajad ja meil läheb vaja liitlasi. Ja kui ma juba sinuga räägin, siis tuletan sulle meelde seda piketti, mis teie eestvedamisel oli suvel siinsamas Riigikogu ees. Ma läksin sinna vaatama. Tuli üks mees EKRE märkidega – selge, et teie oma – ja küsis meie käest, kas nüüd, selle pagulaste ohu ees, oleme meie, eestlased ja venelased, ikka koos. Ma ütlesin, et me oleme olnud alati koos, aga on inimesi, kes on huvitatud, et meie vahel oleksid lahkhelid, arusaamatused jne. Aga tegelikult me oleme olnud alati koos. Normaalsed inimesed ei vaata, mis rahvusest või mis erakonnast on üks või teine inimene, mis värvi kellegi pass on.

**12:00 Aseesimees Jüri Ratas**
Igor Gräzin, palun!

**12:00 Igor Gräzin**
Kuna see jutuajamine on tänu EKRE-le kergemeelseks läinud, tahan lihtsalt tähelepanu juhtida, et meil on tegemist eratsiviilõigusliku asjaga ja tsiviilõigusliku tehingu puhul sellised kriteeriumid nagu lojaalsus ja sümmeetrilisus ei kehti. Abielu sõlmimise puhul ei ole vaja parteipiletit, veretõendit, vannet Eesti riigile ja muud taolist. Võib abielluda! On prantslane, no on prantslane, on Prantsusmaale lojaalne. Ühesõnaga, need on asjad, mis väljuvad normaalse demokraatliku riigi tsiviilõiguse reguleerimise raamidest. Aga jutt on piiritsoonidest. Venemaal on piiritsoon. Mis, kas meie hakkame siis nüüd ka piiritsooni tegema? Ühesõnaga, see armastus, mis nagu on – see lojaalsus ja piiritsoon jne –, see ustavus Putini mõtlemislaadile on mulle vastuvõetamatu. Mina ei ole Putini poolt erinevalt oma kolleegidest. Aga ma tahan ühele asjale tähelepanu juhtida. Ütle mulle palun, probleem on keeruline, see ajas poisid segadusse. Kas sa palun kordad seda? Minister lubas teema lahendada detsembriks. Kas see oli nii? (Juhataja helistab kella.) Jaa või ei?

**12:00 Mihhail Stalnuhhin**
Ei! Ei! Ta lubas detsembriks võib-olla ette valmistada riigipiiri kontseptsiooni ja selle raames võib-olla nad leiavad aega tegelda ka selle probleemiga.

**12:00 Igor Gräzin**
Selge! Aitäh!

**12:00 Mihhail Stalnuhhin**
Aga tegelikult mul on hea meel, et Igor ka selles vestluses osaleb. Ma absoluutselt ei jaga tema erakonnakaaslase Ligi antud hinnangut kunagi rahanduskomisjonis. Sa oled väga tark inimene. Ja nüüd on mul rõõm teada, et sul on mingi aparaat olemas, millega sa saad teise inimese mõtteid lugeda ja oskad ära arvata, kes on Putini-meelne ja kes Obama-meelne. See on väga mugav ja see on väga hea, see on Nobeli preemiat väärt. Igor, ma õnnitlen sind!

**12:00 Aseesimees Jüri Ratas**
Mailis Reps, palun!

**12:00 Mailis Reps**
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas sellel eelnõul on lisaks kõigele muule, millest täna on juttu olnud, ka mingisugune riigieelarveline tähendus?

**12:00 Mihhail Stalnuhhin**
Jah! Igasugune majandustegevus toob endaga kaasa teatud tulusid riigieelarvesse. Ma juba olen teile öelnud, et umbes 30% aiandusühistute maadest seisab tühjana. Kui me suudame teha niiviisi, et seal tekivad omanikud, kes hakkavad seal ümberkorraldusi tegema, siis tahes-tahtmata on neil vaja instrumente, et maja korda teha, neil on ehk vaja palgata firma, et lasta teha mingi tara, neil on vaja osta puude istikuid ja muid taimi, neil on vaja aiakeemiat ja paljut muud. See kõik eeldab käibemaksu tasumist, see kõik annab teatud inimestele tööd. Välja arvutada, millise majandusliku efekti see annab, ei ole võimalik, aga on selge, et asustatud maa on riigi jaoks palju kasulikum kui tühermaa.

**12:00 Aseesimees Jüri Ratas**
Peeter Ernits, palun!

**12:00 Peeter Ernits**
Lugupeetud juhataja! Hea Mihhail Stalnuhhin! Igor Gräzin juba ütles õigesti ja ka mina tahan kolleegidele ette panna, et jätame n-ö murjamid ja nendega seotud probleemid, mis meid ähvardavad, seekord kõrvale. Ma küsin, miks me ei rakenda Kudruküla asukate suhtes võrdse kohtlemise printsiipi? Nagu ma aru sain, Narva linnas Narva jõe kaldal olevates aianduskooperatiivides ühte asja, sedasama kinnisasja, saavad ka eraisikud võõrandada, Kudrukülas, mis asub jõest veidi kaugemal, ei saa. Ja veel üks märkus. Ma toetan kolleeg Martin Kuke ettepanekut vaadata probleemi tõesti tervikuna. Miks me räägime piirangutest eraisikutele, kui me juriidiliste isikute puhul neid ei rakenda?

**12:00 Mihhail Stalnuhhin**
Aitäh küsimuse eest! Ma ei hakka jälle kommenteerima juriidilistesse isikutesse puutuvat. Ma arvan, et Eesti riik vajab kindlat poliitikat, kuidas ta oma territooriumi müüb. See on selge. Aga mis puutub sinu küsimusse, miks on selline ebavõrdsus – siin üks suhtumine, seal teine –, siis ma ütlen sulle ausalt: ma ei tea. Kui komisjon küsis Kaitseministeeriumi käest, siis ministeerium ütles ka, et ei tea. Ja seepärast pole neil midagi selle vastu, et see ära parandada. Küsisime Siseministeeriumi käest ja saime vastuse, mis on naljanumber. Aga nemad ka ei tea, miks. Lihtsalt on niiviisi juhtunud.
Teate, küllap siin saalis on usklikke – inimesi, kes usuvad Jumalat. Evangeelium koosneb neljast raamatust. Aga kas te teate, et 325. aastal peale Kristust toimus üks üritus, kus need neli raamatut paika pandi. See on Nikaia kongress. Ma ei tea, kuidas *sobor* tõlkida eesti keelde. Seega Nikaia kongress. Asi oli selles, et neid raamatuid oli tegelikult üle 100. Aga inimesed said kokku ja valisid neist välja neli. Kõik ülejäänud unustati ära. Ja praegu, kui keegi küsib, kui tõusetub mingi piibliga seotud küsitavus, siis vastata, miks nad valisid just need neli raamatut, neli testamenti ja mitte midagi muud, on võimatu. Siin on sama lugu: keegi 20 aastat tagasi – ajal, kui igal aastal võeti vastu 1500 või 2000 seadust – otsustas niiviisi ja seadus võeti vastu. Kõik tegelesid siis erastamisega, oli tohutult probleeme, kriminogeenne olukord oli jube, majandus langes kokku, keegi ei pööranud sellele sättele tähelepanu. Praegu me püüame aru saada, miks nad selle seaduse 20 aastat tagasi vastu võtsid. Me ei saa sellest aru ja mul ei ole sellele vastust, Peeter.

**12:00 Aseesimees Jüri Ratas**
Martin Repinski, palun!

**12:00 Martin Repinski**
Aitäh, austatud juhataja! Austatud Mihhail! Ma tahan tegelikult tänada eelkõige oma kolleegi Martin Kukke, sellepärast et ma tõesti nautisin, kui kuulsin, mis ta räägib. Enne ma ei kujutanud ette, et võib niimoodi olla, et Riigikogu saalis Riigikogu liige seletab inimestele, kuidas võib seadusest mööda minna ja mis skeeme on vaja kasutada, et oma soov ellu viia. Et on vaja firma vormistada, sest selle nimele saab juba soetada kinnisvara, mida eraisik seaduse kohaselt osta ei saa. Ma ei tea, Mihhail, võib-olla see on tõesti lahendus, aga tegelikult ei ole ju normaalne, kui inimesed hakkavad selleks firmasid looma. Sellega kaasneb ju pärast raamatupidamine ja igasugused teised asjad, mis ei ole loogiline ja normaalne. Minu meelest on see lausa kuritegu, kui inimesed niimoodi käituvad.

**12:00 Mihhail Stalnuhhin**

Martin, kuule, ära tee Kukele liiga! Mul on lootus, et ta võtab õige otsuse vastu või vähemalt läheb saalist välja, sest saab asjast aru. Kui sa vihastad ta praegu välja, siis ta juba põhimõtte pärast hakkab toetama seda komisjoni täiesti tobedat otsust. Ja see ei puutu enam asjasse, kuidas ta soovitab teha. Ma ei tea tema tausta, võib-olla ta on ettevõtja ja ta on niiviisi harjunud. Selleks, et ta aru saaks, et tädi Maali ei ole sellise mõttelaadiga ja tema jaoks ei ole tavaline moodustada firma, et osta kuus sajandikku maad, ma püüangi seda selgitada. Kolleegid, olge ettevaatlikud, kui küsimusi esitate! Ärge siin kedagi tigedaks ajage, jumal hoidku! Vaadake, kui pehme mina siin täna olen!

**12:00 Aseesimees Jüri Ratas**
Tarmo Tamm, palun!

**12:00 Tarmo Tamm**
Aitäh, juhataja! Ega sellest Vene-foobiast ikka lahti ei saa, see kestab edasi. Ma esitan sulle sellise küsimuse. Ma olen lugenud, et Euroopa Liitu on kusagilt sisse imbunud 4000 ISIS-e võitlejat. Ma küsin, kas üks ISIS-e võitleja, kellele kuulub mingi firma või äriühing, võib seal kinnistu osta. On see võimalik? Ma saan aru, et see on Eestis praegu võimalik. Ja ma küsin teise küsimuse veel. Mis sa arvad, miks sotsiaaldemokraadid selle eelnõu vastu on? Kuidas Ossinovski läheb Narva ja räägib Narva inimestele, kuidas ta nende eest võitleb?

**12:00 Mihhail Stalnuhhin**
Jah, see Islamiriigi aktivist vormistab juriidiliselt firma ja ostab suvalises kohas nii palju maad, kui ta tahab – on see Narva jõe ääres või on see Tallinnas või Valgas või Saaremaal, ükstaspuha kus. Mis puutub sotsiaaldemokraatidesse, siis õigluse nimel ma tuletan meelde, et nad on siiski toetanud seda seaduseelnõu. See on siin 13. korda ja vahepeal, kui nad olid opositsioonis, nad toetasid seda. Ükskord oli isegi niiviisi, et valitsuses olemise ajal kuidagi imelikult läksid hääled pooleks. Igatahes ma ei hakkaks siin neid sõimama selle eest.
Ma sellest juba rääkisin, sellega ma lõpetasin oma kõne. Kummitempel – niiviisi nimetas meid kunagi president. Täna on võimalus tõestada, et igaüks mõtleb oma peaga, et täitsa nii siiski ei ole, et oleme kummitemplid. Komisjonis hääletati 5 : 5 : 1 ja ainult tänu sellele, et härra Padar pani väga osavalt hääletamisele just talle sobiva formuleeringu, mis pani küsimärgi alla esimese lugemise, selline otsus vastu võeti.
Teate, minult on küsitud, milline on see uus Riigikogu, sest see on viies Riigikogu, mida ma näen. Teate, ma vist ei eksi, kui ma olen vastanud, et see Riigikogu on võrreldes eelmisega nagu maa ja taevas. Eelmises Riigikogus oli praktiliselt võimatu kellegagi rääkida. Nüüd me suhtleme nendega, kes on uustulnukad, nad võtavad seda normaalselt, et me räägime, veedame kuskil koos aega jne. See on lausa saavutus, sest eelmises Riigikogus seda ei olnud. Oli neli bandet, kõik hoidsid kokku ja hoiak oli, et jumal hoidku, las fraktsioonide esimehed lepivad omavahel kokku, meie ei suhtle. Praegu on see kadunud ja niiviisi ma olen küsijatele vastanud. Mul on lootust, Tarmo! Ma saan aru, et põhimõttelistes küsimustes on nii, et kes võidab, selle õigus peale jääb. Aga sellised pragmaatilised ja mittekeerulised küsimused, kus saaks langetada lihtsalt südametunnistusele ja elukogemusele toetuva otsuse – need võiks ju normaalselt vastu võtta. Nii et teine märkus: ära tee liiga sotsidele, ma loodan ka nende peale.

**12:00 Aseesimees Jüri Ratas**
Märt Sults, palun!

**12:00 Märt Sults**
Aitäh, härra eesistuja! Hea vastaja! Ma küsin konkreetsemalt sinu eelmise vastuse kohta. Kas on mingeid täpseid andmeid või mingeid üldistusi, kui suur osa Eestist on variisikute kaudu müüdud võõrinimestele, välismaalastele? See, et palju maad on maha müüdud, on selge, aga kas on mingisugust materjali, mis kinnitaks seda, et variisikute või varifirmade kaudu on meie põllumaad maha müüdud, et Tallinna kinnistud on maha müüdud või Tartu, Pärnu, Võru, Valga või ükskõik mis koha kinnistud?

**12:00 Mihhail Stalnuhhin**

Ma arvan, et Statistikaamet teab seda kindlasti. Kindlasti on neil tehtud mingi uuring selle kohta, mis kodakondsusest on inimesed, kes kas füüsilise isikuna või juriidilise isiku kaudu, kus nad on juhatuse liikmed, on ühte või teist ostnud. Aga see ei ole praegu tähtis, sest nagu me aru oleme saanud, see ei huvita valitsust, see ei huvita meie meediat. Kui kuumaks läheb, küll siis hakatakse seda asja uurima. Minu jaoks on see täielik saladus, ma ei kujuta ette. Aga kui maaelukomisjonis üleeile selle teema aruteluks läks, siis räägiti täitsa jubedaid asju. Ma ei ole lihtsalt spetsialist selles. Nagu ma aru sain, on juba väga suuri maamassiive, mis on välisfirmadele maha müüdud. Aga tõesti, ma ei valda seda teemat kuigivõrd.

**12:00 Aseesimees Jüri Ratas**
Madis Milling, palun!

**12:00 Madis Milling**
Suur tänu, härra juhataja! Hea kolleeg! Sa kirjeldasid alguses väga emotsionaalselt seda, et inimesed tahavad maad omada, ja ma täiesti mõistan seda. Maausku inimesena ma tean, et enda omanduses oleval maal kasvab sibul ja kurk oluliselt paremini kui pelgalt enda kasutuses oleval maal. Samas ütlesid sa, et enamik nendest maatükkidest on söötis ja osa maakasutajate puhul on tegemist väga vanade inimestega. Seoses sellega ma saan aru, et osa inimeste tegelik huvi neid krunte omandada on seotud sooviga need maha müüa ja loomulikult seda ei saa neile pahaks panna. Pensionärile on iga sent tähtis. Aga minu küsimus on selline. Kas sa kohalike oludega väga kursis oleva inimesena tead, kas kohalikul omavalitsusel – see on vist Vaivara vald – on mingeid plaane selle piirkonna üldplaneeringuga või millega iganes?

**12:01 Mihhail Stalnuhhin**
Tegelikult oli kaks küsimust. Vastan sellele, mis oli küsimusena formuleeritud. Vaivara vallal ei ole mingeid plaane. Vaivara vald arvab, et kuna seal toimetavad narvakad ja see on Narva linna haldusjuhtimise all, siis Narva peab sinna panustama. Ja meie Narva linn teebki seal teed korda, puhastab ja asfalteerib neid, sinna käivad bussid, mida linn doteerib. Vaivara vald on lihtsalt omanik. Narvaga on veel see kummaline asi, et meil ei ole seniajani ühtegi tegutsevat kalmistut. Vaevalt keegi seda teab. Küla, kuhu seal inimesi maetakse, kuulub Vaivara valda ja meil ei ole seal tegelikult mitte ühtegi sõna öelda.
Aga mis puutub mõttekäiku, mis kõlas küsimuse alguses, et kellegi eesmärk on ehk maa ära osta ja edasi müüa, siis seda küll ei ole. Kas sa arvad, et ma pole midagi ette võtnud? Ma olen IX ja X Riigikogus olles võtnud kaasa riigikogulasi eri fraktsioonidest, kusjuures võtnud kaasa just nimelt selliseid inimesi, kellel on äritaust. Ma olen sõidutanud neid sinna Gamma aiandusühistusse – see nimi kõlab siin täna juba kolmandat korda –, kus on pooled maatükid tühjad. Olen neile pakkunud, et siin on nii kerge need krundid kokku osta. Kas moodustate ise või moodustab keegi teie sõpradest juriidilise isiku, ostab need maad kokku ja pärast müüb edasi juba näiteks poole hektari kaupa. Aga majanduslikult see ei ole absoluutselt kasulik ja mitte keegi, kellele selline ettepanek sai tehtud, sellest kinni ei võtnud. Nii et osta selleks, et pärast kallimalt müüa, ei ole reaalne.

**12:01 Aseesimees Jüri Ratas**
Martin Kukk, palun!

**12:01 Martin Kukk**
Aitäh! Ma juhtisin ennist lihtsalt tähelepanu kehtivas õiguses olevale sisulisele vastuolule. Ma igaks juhuks ütlen etteruttavalt ka ära, et mina olen selle eelnõu vastu. Ma küsisin teie käest eelmine kord konkreetse küsimuse. Te vastasite suhteliselt abstraktselt, öeldes, et tuleks poliitika üle vaadata. Aga ma küsin konkreetselt: kui tuleb ettepanek tulevikus ka juriidilistele isikutele selles küsimuses piirangud seada, kas te toetate seda või mitte?

**12:01 Mihhail Stalnuhhin**

Jah, mina toetaks. Eesti patrioodina ma toetaks seda, et juriidilisel isikul oleks võimalus osta kas ruutkilomeeter või 10 ruutkilomeetrit või ma ei tea kui palju – seda peaksid ütlema eksperdid. Eesti territooriumi agar mahamüük tuleks minu arvates lõpetada. Aga nagu sa hästi aru saad, ma ei ole spetsialist ei kinnisvara- ega muudes äriküsimustes. Mul on teine spetsialiseering. Ent jah, ma arvan, et maa ostmine ei peaks olema nii lihtne siis, kui tegemist on fantastiliselt suurte maamassiividega. See eelnõu peab tooma kergendust neile inimestele, kes lihtsalt tahavad oma aias kasvatada sedasama sibulat, millest meie kolleeg rääkis vist üle-eelmises küsimuses.

**12:01 Aseesimees Jüri Ratas**
Viktoria Ladõnskaja, palun!

**12:01 Viktoria Ladõnskaja**
Austatud Mihhail Stalnuhhin! Ma lihtsalt tahaks täpsustada. Minu käes on praegu Riigikogu maaelukomisjoni istungi protokoll ja siin on öeldud, et siseminister Hanno Pevkur nentis, et kehtiva seaduse § 10 on ebaõnnestunud ja vajab muutmist. Käesoleva aasta lõpuks peaks valmima Eesti piiri projekt, millest lähtuvalt kehtestatakse piiritsoonid ja neis kehtivad piirangud-keelud. Ja siis saab üle vaadata ka kõnealuse regulatsiooni. Kas see ei tähenda teie jaoks konkreetset otsust?

**12:01 Mihhail Stalnuhhin**
Viktoria, aitäh küsimuse eest! Aga lugege veel kord läbi. Minister lubab, et aasta lõpuks ta toob meie ette või, ma ei tea, ministeeriumisse või komisjoni dokumendi, millega reguleeritakse piiritsooni puutuvat. See on viimases lauses, selle jaoks, et komisjonil tekiks tunne, et tehakse midagi – seda tehakse minu mälu järgi juba 17 aastat – ja selle raames võib-olla tuleb see uus, aiandusühistuid toetav otsus. Seal ei ole mitte sõnagi nende aiandusühistute kohta, seal ei ole mitte sõnagi pikaajaliselt Eestis elavate inimeste kohta. Kui minister tuleb järgmine kord siia ja oletame, et see on seesama mees, mitte keegi teine, kolmas, neljas minister, siis tekib meil võimalus küsida: sa ju lubasid. Ta küsib meie käest, kus see lubadus on, ütelge mulle, palun! Paraku sellest, mis sa ette lugesid, seda lubadust välja ei tule. *Posle doždítška v tšetverg*, nagu ütleb vene rahvas.

**12:01 Aseesimees Jüri Ratas**
Heimar Lenk, palun!

**12:01 Heimar Lenk**
Aitäh! Lugupeetud esineja! Olles ka maaelukomisjoni liige, kuulsin seda asja pealt ja olen ennegi korduvalt kuulnud. Ega siseminister väga suurt huvi selle probleemi vastu üles ei näidanud. Võib-olla sa nüüd selle pika keskustelu lõpuks võtad teema kokku ja ütled saalile – sul on nii suured kogemused ja sa oled nii põhjalikult asjaga tegelenud –, mis mulje on sul jäänud. Kes on siis see jõud, kes sinu ettepaneku vastu seisab? Kui see Kaitseministeerium ei ole, siis kas see on mõni Siseministeeriumi ametnik või mingi poliitiline jõud? Kas mingisugune valitsuserakond ei taha seda või on see valijate häälte küsimus? Ava pisut oma emotsioone ja tähelepanekuid!

**12:01 Mihhail Stalnuhhin**
Aitäh, Heimar! Lootsin, et seekord ma ei pea sellel teemal rääkima, aga see on filosoofiline küsimus. Siin on tegu piirjoonega targa otsuse ja lolli otsuse vahel. Kui tehakse tark otsus, mis on põhjendatav, siis sellel on nii palju autoreid, kes tulevad sulle rääkima, et mina olin see, kes selle välja mõtles, mina olin see, kes selle formuleeris, mina kaitsesin seda jne. Kui tegemist on sellise kretinismiga, nagu on selles seaduses, ja keegi hoiab sellest kinni, siis sa ei tea, kes see on. Ei tea! Need, kes poksiga on tegelenud, mõistavad situatsiooni. See on nagu kaklus iseendaga, kus sa peksad õhku. Ei saa aru, kus on need inimesed, kellel peaks aju tööle panema. Kui on tegemist suuremate asjadega, siis tulevad kohe meelde massoonid ja igasugused teised sellised. Aga vaevalt et massoonid selle asjaga tegelesid. Kui tegemist on lollusega, siis autorit sa ei tee kindlaks mitte kunagi, kui see on tulnud ministeeriumist.

**12:01 Aseesimees Jüri Ratas**

Hea ettekandja, ma tänan teid väga! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni liikme Igor Gräzini!

**12:01 Igor Gräzin**

Austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Head kolleegid! Ma kardan, et meil kadus vahepeal fookus ära, millest me räägime. Meil mainiti siin vabamüürlasi, ISIS-t, Süüriat, vabariigi lojaalsust jne. Me räägime aga aianduskooperatiivist. Ma arvan, et minuvanused inimesed enam-vähem teavad, kuidas see asi välja näeb. Ühesõnaga, see on midagi samasugust, mida enamik kolleege on näinud Tallinna saabudes, kui lennuk maanduma hakkab. Ärge kartke, tehke silmad lahti, vaadake alla ja seal ta on. See on see Dvigateli oma.
Järgmise asjana ma täpsustaksin ajaloolist fakti, kui kaua ja kus on seda asja arutatud. Kolleeg Stalnuhhin eksis, öeldes, et seda on arutatud 13 korda. See ei vasta tõele. Arutatud on seda kõigest kümme korda. Kolmel korral arutati seadust ilma §-le 10 viitamata. Nii et tegemist on suhteliselt noore asjaga.
Nüüd edasi. Siin oli küsimus, et ei tea, kes selle tegi, kust see tuli. Ma ei tea, kes selle tegi, aga 1996. aastal, kui see oli päevakorral, oli siseminister Edgar Savisaar, ja kui tuli praegune seaduse variant, kinnisasja omandamise kitsendamise seadus, siis oli siseminister Ken-Marti Vaher. Nüüd siis tegeleb selle asjaga Reformierakond.
Nüüd probleemist. Enne, kui ma hakkan selgitama protokolli, mis on mu ülesanne, ma leian, et minu kohustus on natukene selgitada seda, mis oli suhteliselt ilmne maaelukomisjonis. Tegemist on tsiviilõigusega, mis hõlmab käivet, ostu, müüki, pärandamist, kinkimist ja muid selliseid asju. Erinevalt mitmest teisest riigist kehtib Eestis turuvabaduse põhimõte – ost, müük, vahetamine, pantimine jne on vabad. Selle nimel kehtestati 1991. aastal Eesti Vabariik ja see on üks tema kõige tähtsamaid juriidilisi aluseid. Praegusel juhul on meil tegemist tsiviilkäibe vabaduse piiranguga. Me ütleme millegipärast, et vaat siin ja selles osas Eesti riigi põhiseaduslik alus ei kehti. Selliseid asju juhtub ikka aeg-ajalt. Kõige parem näide on taud. Taudi ajal ei saa lautade vahel ringi jõlkuda ja sul ei ole liikumisvabadust, see on täiesti loogiline. Ja praegu on seesama koht, kus mingitel kõrgematel põhjustel, kui seda on tsiviilvabadus, ma mõtlen tsiviilkäibe vabadust, me ütleme, et jah, võite küll, juhul kui … Või variant 2: kõik võivad, aga vaat sina ei või. Aga nii tohib teha ainult siis, kui on olemas – ma saan aru, see on halb väljend – nn kõrgemad huvid, Eesti suveräänsus, sõltumatus, julgeolek, avalik julgeolek jne, jne. Teiste sõnadega, riigil lasub kohustus teha kodanikele ja Riigikogule selgeks, et see on nüüd see juhtum, kus viiakse sisse piirang. Muide, ma juhin tähelepanu sellele, mida Madis märkis ja mis on väga oluline koht. Kas te panite tähele sellist väikest asja, et kui me räägime tsiviilkäibest, siis me ei räägi mitte asja-, vaid nn obligatsiooni- ehk kohustisõigusest? Väga vähe on juttu sellest, kes seda maad praegu omab. Küsimus on selles, kes võib seda tulevikus omandada, tähendab, kas seda maad saab maha müüa. Nii et küsimus ei ole mitte praeguse olukorra reguleerimises, vaid me keelame ära tema dünaamilise muutumise, me seame tehingu piiri.

**12:01 Aseesimees Jüri Ratas**

Hea ettekandja, ma palun vabandust! On tulnud protseduuriline küsimus. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

**12:01 Mihhail Stalnuhhin**

Aitäh! Protseduuriline küsimus: keda esindab ettekandja? Minu teada pidi ta esindama maaelukomisjoni. Esialgu, nendel esimestel minutitel on kõlanud selline jutt, mida komisjonis keegi ei rääkinud. Äkki on võimalik meelde tuletada, et fraktsiooni või erakonna arvamuse võib välja öelda läbirääkimistel, aga praegu käsib hea tava rääkida sellest, millest oli juttu komisjoni istungil.

**12:01 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Igor Gräzin esindab maaelukomisjoni. Palun, hea ettekandja, jätkake!

**12:01 Igor Gräzin**

Kolleeg Stalnuhhin, ma vastan sulle hea meelega: kui sulle jäi kümnest korrast väheks, siis sa saad järgmised kümme otsa. Praegu ma teen seda, mida oleksid pidanud tegema sina. Ma teen seda, et ütlen, millest maaelukomisjon lähtub, et probleem oleks selge, et detsembris midagi juhtuks. Aga kui sa

ei taha, et ka detsembris midagi juhtub, siis ma ütlen, et hääletati 5 : 5 : 1 ja tehti ettepanek see asi välja hääletada. Mul ei ole siis vaja rohkem rääkida. Kas see on kõik? Tänan!

**12:01 Aseesimees Jüri Ratas**
Kas ettekandjale on küsimusi? On. Helir-Valdor Seeder, palun!

**12:01 Helir-Valdor Seeder**
Aitäh! Austatud professor! Ma pean stenogrammi täpsustamise huvides siiski vajalikuks märkida, et see seaduseelnõu ei ole kunagi olnud Siseministeeriumi eelnõu, oleks seal koostatud. Seda eelnõu ei ole kunagi arutatud ka ei riigikaitsekomisjonis juhtivkomisjonina ega mõnes muus komisjonis, vaid see on olnud algusest peale põllumajandusministeeriumi eelnõu ja arutatud on seda maaelukomisjonis kui juhtivkomisjonis. Nii et oluline ei ole võib-olla mitte niivõrd see seos, kes on olnud siseministrid, kuivõrd see, kes on olnud põllumajandusministrid. Lihtsalt täpsustuseks.

**12:01 Igor Gräzin**
Suur aitäh selle täpsustuse eest! Ma lisan ainult kommentaarina siia juurde, et siis on see seadus olnud otsast peale vales ministeeriumis ja vales komisjonis. Ma ei imesta siis üldse, et ta on siin kümme aastat käinud.

**12:01 Aseesimees Jüri Ratas**
Valdo Randpere, palun!

**12:01 Valdo Randpere**
Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma siiski palun, et äkki sa räägiksid natuke sellest tagamaast, miks on niimoodi läinud, miks meil on selline tsiviilkäibe vabaduse piirang tekkinud ja mis siis detsembris võiks juhtuda. Kui sa räägiksid meile nüüd sellest.

**12:01 Igor Gräzin**
Tähendab, mida ütles minister enne, kui asi hääletamiseks läks? See on üks paljudest nüanssidest, millest praegu juttu oli, aga millele ma tahaksin väga tähelepanu juhtida. Nimelt, tegemist on kinnisasja omandamise kitsendamise seadusega, kus on öeldud, et kinnisasja ei või omandada teatud kohtades, sh Saaremaal, Hiiumaal, Muhus, Vormsil, Ida-Virumaal, Tartumaal Meeksi ja Piirissaare vallas jne. See nimekiri kordab 1996. aasta seadust. Me näeme näiteks, mis muide ka siin ettekandes välja tuli, et kui me võtame seda seadust täht-tähelt, siis ei saa Narvas isegi korterit müüa – sel lihtsal põhjusel, et Narva linn on selles §-s 10 sees. Minister rõhutas korduvalt, et tegemist on §-ga 10, mis on väga nõrk.
Lisaks sellele oli juttu veel järgmistest teemadest. Ja vaat nüüd ei lase Stalnuhhin mul valetada. Juttu oli järgmistest asjadest, mis vajavad lahendamist. Esiteks, kui suur on selle erirežiimi ala ulatus. Korduvalt kasutati tõepoolest väljendit, et 10 meetrist 10 kilomeetrini. Teiseks, kas see on meil praegu ainus põhjus? Millised on maakasutuspiirangud näiteks Ämari lennuvälja ümber või teiste sõjaliste objektide ümber? Ja kolmas asi, mis üles kerkis: millal lõpeb ära maa kontrollimatu, eeskätt põllumajandusliku ja metsandusliku tootmismaa müük, kontrollimatu müük välismaalastele oludes, kus maa hind tõuseb, toidu valmistamise ja toidu tooraine kasvatamise võimalused maailmas vähenevad ja maa hind lihtsalt tõuseb? Need olid kõik need asjad, mille peale, nagu mina aru sain, ütles minister, et kõik see vajab kompleksset lahendamist ja et detsembrikuuks on see asi siis ühel pool.
Nüüd edasi. Üks asi, mis jooksis läbi, oli see, et komisjon ei olnud rahul esitatud seletuskirjaga. Ka sellest oli juttu. Seletuskirjas oli piirangu õigustuseks nimetatud järgmisi asju. Asutuste töö korraldamine. Piltlikult öeldes, kui on eramaa ja näiteks Siseministeerium, kapo või piirivalveamet tahab sealt oma kaabli või mingi muu asja läbi tõmmata, siis tuleb välja, et kui tegu on välismaalasega, siis ei saa tõmmata, sest teda ei saa kätte. Eesti kodaniku saab paremini kätte, aga välismaalast ei saa. Võtame Anna-Maria Galojani, kui ruttu me ta kätte saime? Kolme aastaga. Küsige enda käest, keda on lihtsam kätte saada, kas Joakim Heleniust või Anna-Maria Galojani. Nii et järelikult see ei ole eriti argument.
Teine asi, mis komisjonis läbi käis, oli juriidilise isiku teema, mis on tegelikult täiesti auk, lünk. Tegelikult, ilma naljata, aianduskooperatiiv Ozero, esimees Putin, asetäitja Medvedev, võib selle Narva-taguse maatüki omandada vabalt juba kehtiva seaduse järgi. Edasi, et sinna võivad tulla separatistid ja kes

iganes. Komisjoni seisukohalt aetakse siin segi kaks asja, territoorium ja omand. Eesti riigil on Eesti maa üle suveräniteet ehk kõrgeim võim, aga Eesti maa ei ole Eesti riigi omand. Need on kaks ise asja. Ei saa niimoodi, et kui Eesti riigil on tõepoolest midagi vaja teha, siis helistatakse ette ja öeldakse, et me tuleme nüüd. Omanik ütleb, et ei tule te midagi, ja riik ongi võimetu. Järelikult see argument ei ole ka õige. Ühesõnaga, kõik need argumendid ei olnud meie arvates piisavalt pädevad.
Aga kõige tähtsam lause, mida ka minister kordas, oli see, et praegusel hetkel ei ole võimalik leida andmeid, milliste objektidega piiranguid seostati ja milliseid ohte peeti silmas. Me ei tea, miks see tehtud on! Üheksa või kümme korda on juba arutatud ja 11. korral me ikkagi ei tea. Ainus väljapääs, reaalne väljapääs, mida ma näen – ja ma kordan, see ei ole minu isiklik seisukoht, seda peegeldas ka hääletus –, on otsustada kahe variandi vahel. Esimene variant: me lõpetame selle lugemise praegu ära, läheme asjaga edasi ja saame kõik selle, mis siin on olnud, endale kaela. Variant 2: kui meil on protokollis olemas tunnistajate ja kelle iganes juuresolekul antud ministri lubadus, et detsembriks tuleb selle probleemi kompleksne lahendus, siis tuleme selle juurde detsembris tagasi, arvestades kõiki neid kohti, millest ma rääkisin – välismaalastele müük, sõjaliste objektide värk ja kõik see muu sinna juurde –, hoopis teiste argumentidega.
Ja viimane, õieti see, millest komisjon alustas. Kõigil argumentidel, mis räägivad selle tsiviilkäibe piiramise kasuks, ütleme niimoodi, on riiklik-julgeolekuline tähendus. Sellega peavad tegelema julgeolekuasutused, Kaitseministeerium jne. Muide, Kaitseministeerium ei ole piirangute vastu, tähendab, Kaitseministeerium ütleb, et nendel ei ole piiranguid vaja. Aga see kõik on julgeolekuvärk. Meie seal maaelukomisjonis oleme lihtsad mehed ja naised, meie oleme rahu poolt. Meie ei tegele igasuguste luure- ja muude selliste asjadega, meie tahame, et oleks piima, et sead oleksid terved ja muid selliseid asju. Ma arvan, et meil on sellega juba niigi peavalu kuipalju. Nii et jumalukene, jätke nende asjadega, kui võimalik, meid rahule. Kui see hääletus läheb nii, nagu komisjon ettepaneku tegi, et eelnõu menetlusest välja hääletada – noh, kui inimene on kümme korda probleemi esitanud, siis ta esitab 11. korda ka. Aga ma pöördun siis üleõla ja ütlen komisjoni palvel: tõepoolest, säästke palun meid sellest, me hakkame tegelema maaeluasjadega!

**12:01 Aseesimees Jüri Ratas**
Jaanus Karilaid, palun!

**12:01 Jaanus Karilaid**
Aitäh, hea juhataja! Hea kõneleja! Üle pika aja on tunda, et parlamentaarsest debatist on mingit kasu. Oleme poolteist tundi rääkinud sellest eelnõust ja lõpuks tuleb välja, et me oleme üldse valede lätete juures. Me räägime Siseministeeriumist ja siseministrist, aga tuleb välja, et selle eelnõu autor istub hoopis põllumajandusministeeriumis. Järelikult ei pea rääkima mitte ministri arvamusest, vaid ministrite arvamusest. Ma küsin, kas te olete siis ära kuulanud ka põllumajandusministeeriumi arvamuse ja seda arvestanud.

**12:01 Igor Gräzin**
Ütlen ausalt, et ei ole. Ma ei tea, võib-olla komisjoni esimees oskab paremini öelda. Ausalt öeldes me ei tulnud selle peale. Kuna meie oleme määratud selle eelnõu juhtivkomisjoniks, siis meie arvates on loogika väga lihtne. Me tahame, et maa oleks tsiviilkäibes. Julgeolekuasutused ütlevad, et aga seal ei saa olla, mille peale meie saame öelda, et ahah, sest me ei saa minna nendega vaidlema, kui kaugel miski peab olema, sest see ei ole kuidagi maamajandusega seotud asi. Nii et me ei tulnud selle peale, et seda arvamust küsida. Ma loodan, et tulevikus kutsub õiguskomisjon või kes tahes ka põllumajandusministri kohale, aga oma olemuselt ei ole see põllumajanduslik probleem.

**12:01 Aseesimees Jüri Ratas**
Helir-Valdor Seeder, palun!

**12:01 Helir-Valdor Seeder**
Aitäh! Austatud maaeluekspert ja ettekandja! Mina arvan küll, et seda teemat arutavad õige ministeerium ja õige komisjon, sest kui te vaatate, siis enamik Eestimaast on põllu- ja metsamaa. Suurem osa on põllu- ja metsamaa. Sa isegi mainisid, et komisjonis arutati ka põllumajandusmaa müüki

ja omandamist. Selle tõttu ma arvan, et see küsimus on antud arutada õigesse kohta. See on enamikus riikides niimoodi, et just nimelt põllumajandusministeerium on põllu- ja metsamaa, üldse maade küsimuste ning nende müügi ja omandiküsimuste reguleerimisel juhtivministeerium, Euroopa Liidus vähemalt. Mul on küsimus: kas te arutasite komisjonis juriidiliste isikute puhul ka muid võimalikke maa omandamise piiranguid peale riigikaitseliste? Me teame, et Euroopa Liidus on väga erinevaid lähenemisi. Osal riikidel on üleminekuajad, kus välismaa, ka Euroopa Liidu teiste riikide kodanikud ei saa üldse põllumajandusmaad omandada. Kas sel teemal oli ka laiem arutelu?

**12:01 Igor Gräzin**
Ütlen sulle ausalt, et tegemist oli intermetsoga, sellepärast et see ei olnud tegelikult selle seadusega seotud. Kuna maaelukomisjonis valitsevad aga äärmiselt demokraatlikud ja kollegiaalsed suhted, siis seaduseelnõu arutuse käigus läheb jutt aeg-ajalt sinna-tänna ja keegi – ma ei oska nüüd enam isegi öelda, kes ajalukku kirja läheb – ütles, et vaat see on üldse probleem. Umbes kümmekond minutit me pildusime seda palli omavahel edasi-tagasi ja jõudsime järeldusele, et see on probleem. Mingit järeldust seal ei olnud, sest me rääkisime ikkagi aianduskooperatiivide asjast. Ma arvan, et maaelukomisjon asub seisukohale, et see on probleem, ja mida edasi, seda teravamaks see läheb. Mida kiiremini me reageerime, seda parem. Me ei saa ju ... Mulle hiinlased küll väga meeldivad, aga ma ei taha, et kogu Eesti piimakarjakasvatus läheks ainult nende kätte.

**12:01 Aseesimees Jüri Ratas**
Kersti Sarapuu, palun!

**12:01 Kersti Sarapuu**
Aitäh, härra eesistuja! Hea Igor Gräzin! Sa väitsid, et üks põhjus, miks selle eelnõu vastu ollakse, on see, et ostjat võidakse mitte kätte saada, ning tõid siin näiteks Galojani. Vaevalt, et Galojan või Helenius neid kinnistuid sealt küll ostma lähevad, tegemist on ikkagi kohalike elanike väga põletava probleemiga. Minu küsimus on selline: kas sina oleksid täna valmis selleks, et see otsus vastu võetakse ja lahendatakse nii paljude inimeste sügav isiklik probleem?

**12:02 Igor Gräzin**
Ma isegi ütlen sulle, miks ma hääletasin komisjoni enamuse otsuse poolt. Ma lähtusin sellest, et mina kui väga noor põllumajandusekspert-spetsialist – või kuidas see oli, Seeder, kes ma olen? –, ühesõnaga, väljapaistva noore põllumajandusspetsialistina ma ütleksin nii, et minul läksid silmad suureks, kui ma nägin, et selle kahe lehekülje peal, õieti poole lehekülje peal, haigutab nii suur auk ja et siin on nii palju igasuguseid probleeme, mida ma juba nimetasin. Ma kordan veel kord ainult ühte: see on riigikaitseliste objektide läheduses olev maa. Minu arvates on see palju vähem tähtis, kes elab Setomaa piiri juures, kui see, kes ja kuidas elab ja mis asju paneb üles Ämari lennuvälja või Tapa tankipolügooni juures. Aga seal muudkui lase käia! Või seesama kooperatiiv Ozero, kes võib selle endale ära osta jne. Ja kui ma nägin kogu seda pundart, siis võib-olla see on juristi esimene reaktsioon, aga minu mõte oli, et kui asi on ikka täiesti segane, siis ära igaks juhuks seda läbi lase. Hinga sügavalt ja mõtle järele! Need vaesed inimesed, kes on pidanud kannatama kümme aastat, kannatavad veel kolm kuud, kuigi ma möönan, et ka see võib mõne jaoks juba hilja olla. Kuna sa ausalt küsisid, siis ma ka ausalt vastan. Nii ma mõtlesin. Aitäh sulle, Kersti!

**12:02 Aseesimees Jüri Ratas**
Valeri Korb, palun!

**12:02 Valeri Korb**
Aitäh! Hea kolleeg Igor Gräzin! Algus oli väga huvitav, kahjuks sind pidurdati, oleks hea meelega kuulanud edasi. Kas ma sain sinu esimestest lausetest õigesti aru, et Eesti seadust rakendatakse Narvas ja, ütleme, Kudrukülas erinevalt?

**12:02 Igor Gräzin**

Jah, võib olla küll nii. Ma ütlen veel kord, selliseid erandeid on igas riigis ja alati. Probleem ei ole selles, kas erandid on olemas, probleem on selles, kas need on motiveeritud, seaduslikud ja on nii tugevad, et nad kaaluvad selle vahetegemise üles. Praegu me räägime, et jah, nad on erinevad, niimoodi on sattunud, regulatsioon ise on halb, see § 10 ei kõlba kuskile – see kõik on õige. Aga siin on kaks põhimõtet: meil on olemas riigi suveräänsus oma territooriumi suhtes ja meil on tsiviilkäibe vabadus. Ja vaat need on nüüd kaks asja, kus üks mängib teise üle. Aga see ei tohi mingil juhul olla ei maavanema, vallavanema, mõne erakonna või ükskõik kelle otsustada. See peab siis tõesti olema riiklikes huvides, mispärast see küsimus ka siin saalis on.

**12:02 Aseesimees Jüri Ratas**
Aadu Must, palun!

**12:02 Aadu Must**
Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea Igor! Siin diskussioonis käis läbi üks päris huvitav mõte selle kohta, et kogu Ida-Euroopas, selles nn postkommunistlikus maailmas on tulnud eelkõige vaesuse pärast teha piiranguid. Mitte müüa maad välismaalastele, et pagan, kui ta nii odav on, siis ostavad veel kõik ära. Kas selle Kudruküla näite puhul võiks kehtida seesama, et tulevad ja ostavadki kõik ära?

**12:02 Igor Gräzin**
See on sellega äärmiselt seotud. Kui tohib, siis ma vastan ühe teise faktiga. Fakt on see – seda on kinnitanud väga suured Euroopa spetsialistid –, et toidu tootmine läheb üles põhja. Hispaanias põllumajandust ei ole, Prantsusmaal ei ole. Sellepärast see liigubki üles põhja ehk teiste sõnadega, meie põllumajanduse õitseajad, isegi kui me mitte midagi ei tee, tulevad kümne aasta pärast. Ka siis, kui me midagi ei tee, lihtsalt sellepärast, et toidutsoon nihkub ülespoole. Ja sellisel juhul muutub maa ressursiks. Kui palju Eestil on rahvuslikke ressursse? Neid ei ole. Ja sellepärast ma arvan, et kuskil me läheneme sellele, et Eesti maa müügile mitte Eesti kodanikele ja mitte Eesti alalistele elanikele alalisse kasutusse peaks piiri peale panema. See ei ole minu idee, see oli maaülikoolis umbes aasta tagasi peetud konverentsi resolutsioonis. Ma olen aga nõus, et see on probleem. Kuid issand jumal, egas nüüd aianduskooperatiividel küll globaalset tähendust ei ole, see on teine rida, aianduskooperatiiv pole see ...

**12:02 Aseesimees Jüri Ratas**
Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Mihhail Stalnuhhini!

**12:02 Mihhail Stalnuhhin**
Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul on teile üks kompromissettepanek. Tõesti, aiandusühistutel ei ole globaalset tähendust, nagu eelkõneleja just ütles. See on üks väike territoorium ühes konkreetses kohas, mis sellest siin ikka rääkida. Tähendab, kõlama jäi ja nüüd teavad kõik, et detsembris peab minister tulema siia mitte ainult piirikontseptsiooniga, vaid talle pandi praegu suhu lubadus, mida komisjonis ei antud, et lahendatakse ära ka probleem, mis on seotud sellesama 0,2 hektariga.
No selge on see, et kui seaduseelnõu täna menetlusest välja hääletatakse, siis esmaspäeval olen ma jälle siin puldis. Ma olen muidugi šokeeritud sellest, et käisin 17 aasta jooksul 13 korda vales komisjonis. Ma olen šokeeritud, kui nüüd äkki selgus, et ükski ministeerium, kellega me oleme läbi rääkinud, ei ole kunagi selle seaduseelnõuga tegelnud. Šokk on sellest, et nagu eelkõneleja mainis, keegi ei tea, miks need piirangud on peale pandud. Ta ju ütles seda selge sõnaga.
Kolleegid, siin on kindel osa saalist, kes vajutab punast nuppu. Ja on teine osa, kes tõenäoliselt, arvestades komisjoni otsust – mis ei olnud enamuse otsus, see oli siiski 5 : 5 : 1 –, peaks nagu vajutama rohelist nuppu, aga teil on võimalik teha ükskord erand. Mina luban ja ütlen oma fraktsiooni nimel, et ei tee suud lahti, ootame detsembri ära, ootame ministri ära ja hakkame siis kõik koos arutama nii piirikontseptsiooni kui ka seda konkreetset probleemi, tuletame ministrile meelde. Esimese ja teise lugemise vahel võib eelnõu suvalise aja olla kuskil kastis, me ei hakka seda kuidagi tagant lükkama, las ta olla seal. Säästame närve, jõudu ja aega siin saalis. Nii et ettepanek on väga lihtne: laske see esimene lugemine lõpetada ja tuleme selle eelnõu juurde koos piirikontseptsiooniga. See oleks ju arusaadav ja selge kompromiss. Aitäh, kolleegid!

**12:02 Aseesimees Jüri Ratas**
Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Andres Anvelti!

**12:02 Andres Anvelt**
Head kolleegid! Mul on hea meel, et see teema on leidnud sellise väga tõsise poliitilise diskussiooni baasi. Asi on elektrit täis. Tahaks öelda: "Head kolleegid, rahu! Abi on juba teel." Ja ma loodan tõesti, et abi selles küsimuses ka jõuab aasta lõpuks meieni ja meie käes on selle lahenduse võti, mille minister meile välja pakub. Mihhailil oli selles mõttes õigus, et ta loodab sotsiaaldemokraatide peale. Õigesti teeb. Ka meie oleme sedasama küsimust käsitleva eelnõuga siin saalis väljas olnud ja praegu me oleme võtnud selge suuna, et see küsimus peab saama lahendatud. Kuid siin on mitu aga. Üks võimalus on lahendada küsimus täpselt nendesamade andmete põhjal, millest just rääkisime. Me ei tea, miks omal ajal tehti need vallapõhised kinnisasja omandamise kitsendused. Me ei tea täpselt, mis oli selle taust. See tähendab, et me peame minema edasi teistmoodi.
Ka aeg on edasi läinud. Me teame, et suhted idanaabriga pole enam need, aastakese tagasi me avastasime selle, et meie piir ei ole päris see, nagu me tahaksime, et ta oleks. Jah, piinlik on seda öelda, aga sisuliselt me poliitiliselt avastasime selle. See tähendab, et me peame kogu piiritemaatikale vaatama natuke teistmoodi. Me ei tohi kindlasti diskrimineerida inimest selle järgi, mis värvi on ta pass. Küll aga peame kaitsma oma riiki ja riigi objekte arvestades seda, kui suur huvi võib meie praegustel mittesõbralikel naabritel olla nende objektide vastu. Teisisõnu, ka meie viimane, eelmises Riigikogus välja töötatud kontseptsioon ja eelnõu puudutas seda, et aeg oleks territooriumipõhiselt käsitluselt üle minna objektipõhisele käsitlusele. Selleks ongi vaja piirikontseptsiooni ja selleks on tegelikult vaja ka teiste julgeolekuobjektide kaitsmise kontseptsiooni. See on üks selle küsimuse pool. Teine asi on see, et kui käia ümber Narva või Narva-Jõesuuski, siis seal on väga palju kinnisvara ostnud tegelikult väga segase taustaga juriidilised isikud. Kui see võimalus alles jääb, siis me loome olukorra, kus me füüsilisi isikuid küll pidurdame, aga hämarad teod, kui vaja on, saavad ikka tehtud. Seetõttu ei saa me täna kindlasti hääletada Keskerakonna fraktsiooni esitatud seaduseelnõu poolt, kuna see on jäänud nendesse vanadesse saabastesse. Me oleme uues situatsioonis ja me peame lahendama selle küsimuse uutmoodi. Aga ära me peame selle küsimuse lahendama. Ma tõesti väga loodan, et siseminister suhtub sellesse tõsiselt. Esimest korda on eesmärk see küsimus lahendada kirjutatud sisse ka koalitsioonileppesse. Kes tahab, lugegu punkti 6.37, see on meie erakonna fraktsiooni toel sinna sisse saanud. Ma loodan, et praegune koalitsioon selles küsimuses väga ratsionaalse ja tsiviilkäivet võimalikult vähe piirava, kuid samas riigi julgeolekut maksimaalselt tagava lahenduseni ka jõuab. Aitäh teile!

**12:02 Aseesimees Jüri Ratas**
Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esindaja Martin Helme!

**12:02 Martin Helme**
Lugupeetud asespiiker! Lugupeetud kolleegid! Ma olen kergelt hämmingus, et me 25. iseseisvusaastal otsime piirikontseptsiooni. Minu meelest meil muidugi kunagi oli piirikontseptsioon, aga nüüd ei ole enam piirivalvetki. Ma vaidleksin vastu sotsidele: passi värv siiski loeb. See, kas inimene on või ei ole kodanik, ongi kogu riikluse alus, nurgakivi. Selle järgi tulebki inimestel vahet teha, minu meelest on see täiesti elementaarne.
Ma juhin tähelepanu ka sellele, et tegelikult on eri inimestel siin täiesti erinev arusaamine sellest, mis on või ei ole probleemiks. Konservatiivse Rahvaerakonna jaoks on probleemiks Eesti julgeolek. Olukorras, kus Venemaa edendab oma julgeolekut isegi nii kaugel nagu Süürias, on natuke naiivne arvata, et ta ei tegele pideva pressinguga oma naaberriikides. Meie julgeolek on niigi auklik. Andes võimaluse opereerida maadega piiri ääres, tekitame juurde veel ühe augu. Seda ei ole vaja. Me leiame jätkuvalt, et selle probleemi puhul, millest siin on pikalt räägitud, on vaja lahendada kaks asja. Esiteks, tõepoolest, samasugune piirang tuleb kehtestada ka juriidilistele isikutele. Teiseks, kui inimesed ei ole 25 aasta jooksul Eesti kodakondsust võtnud, siis on minu meelest küsitav, miks nad ei vali meie poolt, siis on minu meelest küsitav nende lojaalsus. Aitäh!

**12:02 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu nr 7 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle hääletamise ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku, et eelnõu nr 7 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

HääletustulemusedTulemusega poolt 44, vastu 25 ja 1 erapooletu leidis juhtivkomisjoni ettepanek toetust. Eelnõu nr 7 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja.

Päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud. Head ametikaaslased, tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu meie töös!

Istungi lõpp kell 11.57.